

Identifying and Ranking of Interventional and Contextual Conditions and Consequences of Earning Management in Banking Industry of Iran

Shahla Abbaszadeh

Ph.D. Student, Department of Accounting, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran.
abbaszadeh65@gmail.com

Jamal Bahri Sales*

Associate Professor ,Department of Accounting, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran(Corresponding Author) j.bahri@iaurmia.ac.ir

Saeid Jabbarzadeh Kangarluei

Associate Professor ,Department of Accounting, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran, s.jabbarzadeh@iaurmia.ac.ir

Younes Badavar Nahandi

Associate Professor ,Department of Accounting, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran, badavarnahandi@iaut.ac.ir

Abstract

Purpose :The prevalence and powerful consequences of earning management, the decisive role of banks in the economy of each country and their operational function in the field of accounting and financial reporting allow accounting studies to survey banking industry. Due to the lack of qualitative studies, the paper aims to identify and rank interventional and contextual conditions and consequences of earning management in this industry .

Method :The methodology of research is Fuzzy Delphi and Fuzzy Analytical Hierarchy Process using an interview and a questionnaire. Using snowball sampling, 15 experts in this industry were interviewed. Then the questionnaires of Delphi and pairwise comparisons were given to 23 people participated in the preparation, analysis and auditing of financial statements of the banks. The time domain of this study is 2019 and 2020.

Results :The effective interventional conditions on earning management in the banking industry are as follows ,respectively" :Economic environment pressure" ,"Factors involved in the level of financial transparency" ,"Industry-specific factors ",and" Legal environment factors ;"also, contextual conditions involve" economic" ,"cultural" ,"regulatory/legal "and" industry-specific " contexts ,respectively. Furthermore, the consequences of this phenomenon are as follows , respectively" :Distortion of Financial Reporting" ,"Social Consequences" ,"Economic and Monetary Market Consequences ,"and" Consequences of Impact on the Capital Market ."

Conclusion :Becoming a culture of profit payment ,bank survival motivation, special management motivation, quality of accounting standards and legal motivation are the main conditions affecting the earning management; also, its main consequences are accumulation of toxic assets ,systematic corruption, sharp rise in inflation, and the increased information asymmetry.

Contribution: In addition to developing literature and related theories, these findings can be useful for investors, The Central Bank, standard setters, inspectorates and auditors.

Key words: Banking Industry, Interventional And Contextual Conditions, Consequences Of Earning Management, Fuzzy Delphi Method, Fuzzy Analytical Hierarchy Process.

Research Article

Journal of Financial Accounting Knowledge, Vol.8, NO.2, Summer 2021, 105-134

DOI: 10.30479/jfak.2021.13984.2742

Received on 22 August, 2021 Accepted on 30 May, 2021

Copyright© 2021, Abbaszadeh, Bahri Sales, Jabbarzadeh Kangarluei & Badavar Nahandi

Publisher: Imam Khomeini International University

شناسایی و رتبه‌بندی پیامدها و شرایط مداخله‌گر و زمینه‌های مدیریت سود در صنعت بانکداری ایران

شهلا عباس‌زاده

دانشجوی دکتری حسابداری گروه حسابداری، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران. abbaszadeh65@gmail.com

جمال بحری ثالث*

دانشیار گروه حسابداری، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول) j.bahri@iaurmia.ac.ir

سعید جبارزاده کنگرلوئی

دانشیار گروه حسابداری، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران s.jabbarzadeh@iaurmia.ac.ir

یونس بادآور نهندی

دانشیار گروه حسابداری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران badavarnahandi@iaut.ac.ir

چکیده

هدف: میزان شیوع و پیامدهای قوی مدیریت سود، نقش تعیین‌کننده بانک‌ها در اقتصاد هر کشور و نحوه عمل آنها در حوزه حسابداری و گزارشگری مالی، زمینه را برای ورود پژوهش‌های حسابداری به‌منظور بررسی صنعت بانکداری مهیا می‌نماید. با توجه به خلأ پژوهش‌های کیفی، هدف شناسایی و رتبه‌بندی پیامدها و شرایط مداخله‌گر و زمینه‌های مدیریت سود در این صنعت می‌باشد.

روش: روش‌شناسی پژوهش، دلفی فازی و فرایند تحلیل سلسله مراتب فازی با ابزار مصاحبه و پرسشنامه است. با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی، پس از مصاحبه با ۱۵ نفر از خبرگان این صنعت، پرسشنامه‌های دلفی و مقایسات زوجی در اختیار ۲۳ نفر از افرادی که در تهیه، تحلیل و حسابرسی صورت‌های مالی بانک‌ها فعالیت داشته‌اند قرار گرفت. قلمرو زمانی پژوهش سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ در نظر گرفته شده است.

یافته‌ها: شرایط مداخله‌گر مؤثر در بروز مدیریت سود در صنعت بانکداری به ترتیب «فشار محیط اقتصادی»، «عوامل درگیر در سطح شفافیت مالی»، «عوامل خاص صنعت» و «عوامل محیط قانونی» می‌باشند. شرایط زمینه‌ای نیز به ترتیب عبارتند از: «بسترهای اقتصادی»، «فرهنگی»، «نظارتی و قانونی» و «خاص صنعت». به‌علاوه پیامدهای این پدیده به ترتیب عبارتند از: «تحریف گزارشگری مالی»، «پیامدهای اجتماعی»، «پیامد اقتصادی و بازار پولی» و «پیامد تأثیر بر بازار سرمایه».

نتیجه‌گیری: فرهنگ شدن پرداخت سود، انگیزه بقای بانک، انگیزه خاص مدیریت، کیفیت استانداردهای حسابداری و انگیزه قانونی، شرایط اصلی تأثیرگذار بر مدیریت سود بوده و پیامدهای اصلی آن، انباشت دارایی-های سمی، فساد سیستماتیک، افزایش شدید تورم و افزایش عدم تقارن اطلاعاتی می‌باشد.

دانش افزایی: این یافته‌ها می‌تواند علاوه بر توسعه ادبیات و نظریه‌های مربوط به آن، برای سرمایه‌گذاران، بانک مرکزی، استانداردها، بازرسان و حسابرسان مفید واقع شود.

واژگان کلیدی: صنعت بانکداری، شرایط مداخله‌گر و زمینه‌ای، پیامدهای مدیریت سود، روش دلفی فازی، فرایند تحلیل سلسله مراتب فازی.

مقاله پژوهشی

* دانش حسابداری مالی، دوره ۸، شماره ۲، پیاپی ۲۹، تابستان ۱۴۰۰، صص. ۱۰۵-۱۳۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۶/۱ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۳/۹

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

۱- مقدمه

بخش بانکی ستون توسعه اقتصادی کشور است و مشکلات موجود در آن می‌تواند تأثیر مستقیم و جدی بر ذی‌نفعان مختلف و همچنین اقتصاد کلان جامعه داشته باشد (سجمه و همکاران^۱، ۲۰۰۹؛ ۱۱۶۹۹؛ تقفی و همکاران، ۱۳۹۶؛ ۵۶؛ دسترنج و همکاران، ۱۳۹۸؛ ۴۱۶). صنعت بانکداری ایران در چند دهه اخیر با مشکلات بسیاری مواجه بوده است که با توجه به بانک‌محور بودن بازار مالی کشور (میرمطهری، ۱۳۸۶؛ ۱۱۳) به یک چالش ملی مبدل شده است. تنزل پیوسته توان درآمدزایی بانک‌ها و در عین حال تشدید فشار بر هزینه‌های مالی از ابتدای دهه ۹۰ (حسن‌زاده و مشایخی، ۱۳۹۸؛ ۳۷۲) سیستم بانکی ایران را دچار مشکل کرده و نتیجه‌ای جز انباشت سود و دارایی موهوم نداشته است (بدری و زمان‌زاده، ۱۳۹۶؛ ۶۲۱). در کل تسهیلات تکلیفی و حمایت بانک‌ها از واحدهای اقتصادی با نرخ سود پایین، همراهی دولت، بانک مرکزی و شبکه بانکی در بخشودگی جرائم، ضمن افزایش هزینه‌های بانکی، کاهش قدرت تسهیلات‌دهی، اختلال در نظام پولی و خالی شدن منابع را سبب شده است و عواملی نظیر عملکرد بانک در اعطای تسهیلات، نحوه اعتبارسنجی بانک، حجم تسهیلات اعطایی، تغییر در دارایی‌ها و سرمایه بانک و شرایط کلان اقتصادی و مالی نظیر تورم، نرخ ارز و نرخ سود از عوامل مؤثر در حجم مطالبات غیرجاری بانک‌ها بوده است (عبادی و حسین-خانی، ۱۳۹۸؛ ۴۰۹).

بنابراین فضای کسب و کار، محیط کلان اقتصادی، عدم نظارت دقیق و رفتارهای مدیریت در اتخاذ روش‌های متهورانه حسابداری برای شناسایی سود بر وضعیت فعلی مطالبات معوق و تسهیلات وصول نشده اثر قابل ملاحظه‌ای داشته است (نادی‌قمی و همکاران، ۱۳۹۶؛ ۱۳۲). به-علاوه اعمال دور جدید تحریم‌ها علیه ایران در سال ۱۳۹۷ نیز سرآغاز بحران بانکی دیگری در ایران بوده که رفتار مدیران بانک‌های ایرانی را تحت تأثیر قرار داده است (صفرزاده و جعفری-منش، ۱۳۹۸؛ ۴۳۸). در ضمن نظارت ضعیف نهادهای مسئول، بی‌توجهی به کنترل داخلی در بانک‌ها و به تبع آن، ناکارآمدی کنترل داخلی و غفلت از تأثیرهای مهم حاکمیت شرکتی مناسب، موجب شده است که راهبری بانک‌ها با حداقل استانداردها و بدون حساب‌دهی به راه خود ادامه دهد (کریمی‌پور، ۱۳۹۷؛ ۲۸). در این راستا نتایج پژوهش تقی‌نناج و همکاران (۱۳۹۷؛ ۱۲۷) نیز نشان می‌دهد کیفیت حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی بانک‌ها تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

از طرفی دیگر توجه بیش از حد به رقم سود خالص، باعث شده است که استفاده‌کنندگان گاهی کمتر به این نکته توجه کنند که رقم نهایی سود، حاصل یک فرآیند طولانی حسابداری است که در هر مرحله از آن امکان اعمال‌نظر توسط مدیران وجود دارد (مرادزاده‌فرد و همکاران، ۱۳۹۲؛ ۱۶). به‌خاطر اثر مهم برآوردها در صنعت بانکداری، مدیریت سود^۲ یکی از

نکات اثرگذار در حوزه اعتباری و مالی بوده (نوری بروجردی و همکاران، ۱۳۹۲؛ ۱۶۸) و می‌تواند به خاطر محدودیت‌هایی نظیر قوانین مربوط به نسبت کفایت سرمایه یا انگیزه بالای طرح پاداش نیز پدیدار شود (هیلی و والن^۳، ۱۹۹۹؛ ۳۶۵؛ چنگ و همکاران^۴، ۲۰۱۱؛ ۳۱۷؛ عباس، ۲۰۱۸؛ ۶۹).

با توجه به نقش بی‌بدیل نظام بانکداری در جهت اجرای سیاست‌های اقتصادی و تقویت روابط اجتماعی و اخلاقی جامعه، هرگونه اقدامی در جهت بهبود و ارتقاء کارایی سیستم بانکی، موجب بهبود جریان پس‌انداز، سرمایه‌گذاری و تخصیص منابع خواهد شد. در این راستا یکی از مهم‌ترین مباحث در صنعت بانکداری، مبحث سود و کارایی است (خوش‌سیما و شهیکلی، ۱۳۹۳؛ ۷۰). سودهای گزارش شده همواره یکی از معیارهای تصمیم‌گیری مالی بوده (بحری ثالث، ۱۳۹۶؛ ۱۹۲؛ مرادی، ۱۳۹۷؛ ۱۴؛ نیک‌بخت و همکاران، ۱۳۹۹؛ ۴) و مدیران مالی بانک‌ها برای ورود جریان نقدی به بانک، به سودآوری به عنوان یک ابزار کلیدی و مهم توجه داشته‌اند (دولو و همکاران، ۱۳۹۷؛ ۴۰۷). مدیریت سود با تأثیرگذاری بر محتوای اطلاعات منتشره شرکت‌ها، به‌طور غیرمستقیم تصمیمات سرمایه‌گذاران را تحت تأثیر قرار می‌دهد (مرادی، ۱۳۹۷؛ ۱). برای مثال سود و نحوه اندازه‌گیری آن یکی از مهمترین عوامل تعیین‌کننده قیمت سهام و همچنین معیاری برای محاسبه ریسک است. لذا هرچه میزان دستکاری و تغییر در سودهای آتی بیشتر باشد موجب افزایش ریسک شده و در نهایت بر تصمیمات سرمایه‌گذاران تأثیر می‌گذارد (فیروزیان‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۸؛ ۱۹۱). بنابراین این پژوهش به دنبال پاسخ به پرسش‌های زیر است:

- ۱) شرایط مداخله‌گر و زمینه‌ای مؤثر بر پدیده مدیریت سود و پیامدهای این پدیده در صنعت بانکداری ایران کدامند؟
- ۲) رتبه‌بندی شرایط مداخله‌گر و زمینه‌ای و پیامدهای مدیریت سود در صنعت بانکداری ایران چگونه است؟

علی‌رغم پژوهش‌های فراوان در زمینه مدیریت سود، بانک‌ها و مؤسسات مالی در این زمینه کمتر مورد توجه بوده‌اند (اسدی، ۱۳۹۶؛ ۲۴۸؛ عباس، ۲۰۱۸؛ ۷۱). وجود بحران‌های مالی چند دهه اخیر در صنعت بانکداری و با توجه به اقتصاد مبتنی بر بانک در کشور و نیز اهمیت بحث سود در این صنعت، زمینه برای ورود پژوهش‌های حسابداری به منظور بررسی صنعت بانکداری مهیا می‌شود. با وجود پیامدهای متفاوت اعمال مدیریت سود در بانک‌ها و اثرات آن روی صنایع دیگر و اقتصاد کلان، لازم است پیامدهای مدیریت سود در صنعت بانکداری شناسایی و شرایط مؤثر بر این پدیده به منظور ارائه اطلاعاتی جهت تصمیم‌گیری بهتر استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی بانک‌ها مورد بررسی قرار گیرد. نوآوری پژوهش حاضر بررسی موشکافانه پدیده مدیریت سود در صنعت بانکداری با رویکرد کیفی و بر اساس روش

دلفی فاز^۵ و فرایند تحلیل سلسله مراتب^۶ فاز^۶ است. نتایج این پژوهش مبانی نظری متون مرتبط با مدیریت سود در صنعت بانکداری را بسط داده و به ذینفعان برای اتخاذ تصمیم‌های کارا کمک خواهد کرد.

در ادامه مبانی نظری و پیشینه پژوهش‌های مرتبط با موضوع مرور شده است. سپس روش پژوهش معرفی شده و در ادامه نیز یافته‌های پژوهش مورد بحث قرار می‌گیرد. در پایان نیز نتیجه‌گیری و پیشنهادهای پژوهش بیان شده است.

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مدیریت سود زمانی اتفاق می‌افتد که مدیریت در تلاش است تا تصویر مناسب‌تری از شرکت برای ذینفعان ارائه دهد. خواه برای علامت‌دهی^۷ باشد یا برای حفظ منافع شخصی، انتظار می‌رود این تصویر بر منافع مدیران تأثیر مستقیم و یا غیرمستقیم داشته باشد (استروبل^۸، ۲۰۰۹؛ زی^۹، ۲۰۱۵؛ ۵۵۶؛ فخاری و عدیلی، ۱۳۹۱؛ ۶۵). وجود عدم تقارن اطلاعاتی^{۱۰} و هزینه نمایندگی^{۱۱} شرایط پایه‌ای برای مدیریت سود فراهم می‌آورد (واتر و زیمرمن^{۱۲}، ۱۹۸۶؛ اسمیت و وارنر^{۱۳}، ۱۹۷۹؛ ۱۱۷). یافته‌های پژوهش‌های پیشین نیز مبنی بر این است که هزینه‌های نمایندگی با متغیرهایی مانند ساختار مالکیت و مدیریت سود در ارتباط است (وارفیلد^{۱۴} و همکاران، ۱۹۹۵؛ ۵۴۶). علاقه دانشجویان به مدیریت سود بانک‌ها در اواخر سال‌های ۱۹۸۰ جرقه زد و اقلام تسهیلات و ذخیره زیان تسهیلات^{۱۵} (ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول) حوزه اصلی تحقیق‌های مدیریت سود بانک‌ها محسوب می‌شود (حسن‌زاده و مشایخی، ۱۳۹۸؛ ۳۷۲). فعالیت بانک‌ها در یک محیط توأم با محدودیت از جمله حفظ سرمایه‌ی حداقلی در مقابل موقعیت‌های ریسکی، نیاز به تقسیم سود و به‌طور متعاقب حفظ رویه تقسیم سود صنعت بانکداری را از ویژگی‌های خاصی برخوردار نموده است (نادی‌قمی و همکاران، ۱۳۹۶؛ ۱۳۳). باتوجه به نقش مهم بانک‌ها در اقتصاد، این صنعت همواره در کانون توجه قانون‌گذاران در بحث شفافیت گزارشگری مالی و مدیریت سود قرار داشته است، به‌طور کلی توجه بیش از حد به رقم سود پیش‌بینی شده و سطح تحقق یافته آن باعث شده است که سرمایه‌گذاران گاهی کمتر به این نکته توجه کنند که مدیران ممکن است به دنبال بهتر نشان دادن دقت پیش‌بینی‌های خود باشند و به صورت فرصت‌طلبانه سود تحقق یافته آتی را مدیریت کنند. این که شرکت‌ها همواره پیش‌بینی خود را از سود محقق نمایند، می‌تواند به عنوان هشدار بالاقوه در خصوص پایین بودن کیفیت سود شرکت‌ها تلقی گردد. از یک طرف این نکته را می‌توان مدنظر قرار داد که تقویت و اجبار به افشای اطلاعات نمی‌تواند سبب بهبود محیط اطلاعاتی شرکت‌ها گردد، زیرا نتایج افشای شرکت‌ها می‌تواند به‌سادگی بازتاب خطاهای عادی مدیران از ارزیابی نادرست دورنمای تجاری باشد (رضازاده و همکاران، ۱۳۹۹؛ ۱۷۵). از طرفی دیگر، بانک‌ها از ضعف استانداردهای

گزارشگری مالی برای به تأخیر انداختن شناسایی زیان تسهیلات استفاده می‌نمایند (هازاراً^{۱۶}، ۲۰۰۵؛ ۷۳). پژوهش‌ها نشان می‌دهد IFRS مدیریت سود را کاهش می‌دهد (آزالی و همکاران^{۱۷}، ۲۰۱۴؛ ۹۹؛ استرباش^{۱۸}، ۲۰۱۵؛ ۱). با این حال، الزامات افشای بتفصیل و دقیق مرتبط با حسابداری زیان تسهیلات، مدیران بانک را از بکارگیری ذخیره زیان تسهیلات برای هموارسازی سود باز نمی‌دارد (استرباش، ۲۰۱۵؛ ۱).

به علاوه محیط‌های نهادی قوی، توانایی مدیران برای کسب منافع شخصی را محدود می‌کند و باعث کاهش احتمال فعالیت‌های مدیریت سود می‌شود. شرکت‌هایی که دارای محیط‌های نهادی قوی‌تر هستند از جانب سرمایه‌گذاران در مقایسه با اعتباردهندگان حمایت بیشتری می‌شوند (لئوز و همکاران^{۱۹}، ۲۰۰۳؛ ۵۰۵؛ خامدی و کاظمی، ۱۳۹۷؛ ۱۲۷). پیشینه تحقیقات حاکی از اثر دوسویه انگیزه‌های مالکانه بر مدیریت سود است. در صورتی که راهبری شرکتی قوی باشد، انگیزه‌های مالکانه باعث همسوسازی انگیزه‌های مدیریت و مالکان می‌گردد؛ در غیر این صورت انگیزه‌های مالکانه سبب بروز مدیریت سود می‌شود (کرمی و همکاران، ۱۳۹۶؛ ۲۱). تمایل مدیران به افشای نامتقارن اخبار نیز، منجر به ایجاد ریسک آتی سقوط قیمت سهام می‌شود (کردستانی و خاتمی، ۱۳۹۵؛ ۱۰۹). درحالیکه تمرکز مالکیت بر کیفیت و شفافیت اطلاعات مالی ارائه شده اثرگذار بوده و می‌تواند یک مکانیزم محدود کننده برای دستکاری باشد، نتایج پژوهش مهدحنیف و تیزدکایت^{۲۰} (۲۰۱۸) نشان داد تمرکز بالای مالکیت، شیوه‌های مدیریت سود را از طریق ذخیره زیان تسهیلات غیرعادی^{۲۱} تشدید می‌کند که اثر مزاحمت کنترل مالکان را نشان می‌دهد تا دستیابی به منافع شخصیشان را پنهان نمایند.

زمانی که کشورها کنترل‌هایی را باهدف بهبود رفتار اخلاقی اجرا می‌کنند، فساد کاهش می‌یابد، نقش قانون برجسته می‌شود، اثربخشی حاکمیت افزایش می‌یابد، کیفیت و شفافیت اطلاعات مالی و نیز رفتار اخلاقی مدیران افزایش یافته و اقلام تعهدی اختیاری کاهش می‌یابد (گنزالز و گارسیا مکا^{۲۲}، ۲۰۱۴؛ ۴۱۹). در این راستا کورسیو و حسن^{۲۳} (۲۰۱۵؛ ۲۶) دریافتند از طریق مقررات سخت‌گیرانه روی فعالیت‌های بانک، نظارت رسمی و نظارت خصوصی، بکارگیری ذخایر زیان تسهیلات برای هموار کردن سود کاهش می‌یابد. البته آسوکان و همکاران^{۲۴} (۲۰۰۶) در پژوهش خود شواهدی یافتند که نشان می‌داد رفتار مدیریت سود در دوره بعد از بازل^{۲۵} برجسته‌تر است. به‌طور کلی، کاهش قابل توجهی از ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول در دوره پس از بازل نسبت به دوره قبل از بازل یافت شد که نشان می‌داد سودهای گزارش شده ممکن است واقعیت اقتصادی حقیقی موجود در این ارقام را منعکس نکند. در کل کنترل‌های مربوط به مقررات و نظارت بانک می‌تواند رفتار مدیران بانک را از نظر شیوه‌های علامت‌دهی و هموارسازی سود تحت تأثیر قرار دهد (سیکوبلی و جیوسی^{۲۶}، ۲۰۱۹؛ ۱۹۳). در این راستا نتیجه پژوهش قائمی و همکاران (۱۳۹۹؛ ۲۵۹) در ارتباط با رابطه منفی و

معنی‌دار تخصص کمیته حسابرسی با ضعف در کنترل‌های داخلی و مدیریت سود می‌تواند اهمیت داشته باشد.

باتوجه به اقتصاد مبتنی بر بانک ایران نتایج بحران‌های چند دهه اخیر آسیب‌های جبران‌ناپذیری بر اقتصاد و ارزش پولی کشور وارد کرده است (حسن‌زاده و مشایخی، ۱۳۹۸؛ ۳۷۲). بنابراین برای جلوگیری از بحران‌های بانکی، مراقبت حرفه‌ای مقام ناظر اهمیت فراوانی دارد. در این راستا پژوهش صفرزاده و جعفری‌منش (۱۳۹۸؛ ۴۵۰) نیز با یافتن ارتباط مثبت بین جزء غیرعادی ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول و شاخص بحران مالی در میان بانک‌های ایرانی نشان می‌دهد هرچه بانک‌ها بیشتر دچار بحران شده و در آستانه ورشکستگی قرار گیرند، کیفیت گزارشگری آنها نیز کاهش می‌یابد، این یافته می‌تواند زنگ خطری برای مقام‌های استانداردها و گزارشگران کشور و بانک مرکزی محسوب شود تا رویه فعلی را، همزمان با پیاده‌سازی استانداردهای جدید بین‌المللی گزارشگری مالی، بازنگری کنند. هرچند پژوهش آزالی و همکاران^{۲۷} (۲۰۱۴) نشان می‌دهد بحران مالی، مدیریت سود و مدیریت سرمایه را بر اساس اقلام تعهدی در بانک‌های ریسک‌پذیر کاهش داده است و یا یافته‌های عرب‌صالحی و همکاران (۱۳۹۶) که شواهدی را مبنی بر کاهش میزان مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران در طی سال‌های بحران مالی جهانی، نشان می‌دهد؛ اما در مقابل نتایج پژوهش اوزیلی و تانکوم^{۲۸} (۲۰۱۸) حاکی از این است که سرمایه نظارتی و نوسانات غیرعادی اقتصادی انگیزه‌هایی را برای بانک‌های سیستمیک ایجاد می‌نماید تا اعداد حسابداری (ذخیره زیان تسهیلات) را برای هموارسازی سود به کار برند که با هدف ثبات سیستم مالی نظارت‌کنندگان مالی هماهنگ است.

نوری بروجردی و همکاران (۱۳۹۲) پژوهشی با عنوان «مدیریت سود، ریسک سهام و نوسانات درآمد در بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» با استفاده از دو گروه داده به روش تحلیل پانلی انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد در صورتیکه داده‌های سالیانه مبنای تهیه متغیرها باشد تنها رابطه ریسک ویژه با مدیریت سود معنی‌دار است اما زمانی که متغیرها از داده‌های میان دوره‌ای تهیه شوند هر سه ریسک سهام، ریسک ویژه و ریسک سیستماتیک با مدیریت سود مرتبط می‌باشد.

ملازاده و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر دانش مالی مدیرعامل بر روی مدیریت سود پرداختند. نتایج تحقیق آنان نشان‌دهنده آن بود که دانش مالی مدیرعامل بر روی مدیریت سود شرکت بر اساس رویدادهای واقعی و اقلام تعهدی اختیاری تأثیری ندارد. از طرف دیگر تفاوت معناداری بین مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی اختیاری و مبتنی بر رویدادهای واقعی در شرکت‌های با مدیرعامل دارای دانش مالی و سایر شرکت‌ها وجود ندارد.

بدری و زمانزاده (۱۳۹۷) در پژوهشی، مدیریت سود و قیمت‌گذاری ریسک در صنعت بانکداری را در بازه زمانی ۱۰ساله از ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۴ بررسی کردند. نتایج نشان داد ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول خاص با نوسان قیمتی سهام بانک‌ها رابطه معنادار منفی دارد.

حسن‌زاده و مشایخی (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان «تبیین الگوی مفهومی چرایی و چگونگی مدیریت سود بانک‌ها؛ رویکرد نظریه زمینه‌ای» طی دوره‌ی زمانی ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۸ از طریق مصاحبه با ۱۷ نفر از خبرگان صنعت بانکداری انجام دادند. نتایج نشان داد تحریف گزارشگری مالی و آریستوکراسی پولی پیامدهای مدیریت سود می‌باشد.

کورنت و همکاران^{۲۹} (۲۰۰۹) در پژوهشی که با عنوان «حاکمیت شرکتی و مدیریت سود در شرکت‌های هلدینگ بانکی بزرگ ایالات متحده آمریکا» و با رویکرد معادلات همزمان انجام دادند به این نتیجه دست یافتند که حساسیت پرداخت به مدیران بابت عملکرد^{۳۰} (PPS)، استقلال هیئت مدیره و سرمایه ارتباط مثبت با سود دارد و خود سود، استقلال هیئت مدیره و سرمایه ارتباط منفی با مدیریت سود دارد. آنها همچنین دریافتند PPS به‌طور مثبت با مدیریت سود ارتباط دارد و در نهایت PPS و استقلال هیئت مدیره به‌طور مثبت در ارتباط‌اند و این رابطه دو طرفه است. درحالی‌که هردوی PPS و استقلال هیئت مدیره با سود بالاتر در ارتباط‌اند، نتایج نشان داد استقلال بیشتر هیئت مدیره مدیریت سود را که مستلزم PPS بزرگتر است، محدود می‌کند.

چنگ و همکاران^{۳۱} (۲۰۱۱) به بررسی رابطه بین انگیزه‌های مالکانه و مدیریت سود در صنعت بانکداری پرداخته‌اند. با تمرکز بر این صنعت تحت نظارت و استفاده از شاخص مدیریت سود خاص این صنعت، آنها شواهدی را در مورد اثر مقررات بر مدیریت سود (که ناشی از انگیزه‌های مالکانه مدیران اجرایی می‌باشد) یافتند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که تنها زمانی که نسبت‌های سرمایه به حداقل‌های قانونی نزدیک می‌شود، مدیران بانکی به احتمال زیاد اقدام به مدیریت سود می‌کنند.

اوزیلی^{۳۲} (۲۰۱۵) پژوهشی طی دوره‌ی زمانی ۲۰۱۳-۲۰۰۲ و با روش رگرسیون پانل- داده با اثرات ثابت و با استفاده از مشاهدات ۱۲۰ بانک-سال در نیجریه انجام داد. نتایج، شواهدی قوی مبنی بر هموارسازی سود، مدیریت سرمایه و رفتار چرخه‌ای LLP را در طول دوره اختیاری و نه اجباری اتخاذ IFRS نشان داد. به‌علاوه، نتایج نشان داد (۱) بانک‌ها بعد از پیاده‌سازی قانون بازل ذخیره زیان تسهیلات را افزایش می‌دهند؛ (۲) بانک‌ها انگیزه‌هایی برای پیام‌رسانی از طریق LLP در دوره بعد از IFRS در مقایسه با دوره قبل از IFRS دارند؛ (۳) بانک‌ها انگیزه‌های مشترکی برای دستکاری LLP دارند و ممکن است در انتخاب مدیریت سرمایه نظارتی یا هموارسازی سود در دوره پس از IFRS، با معاملات تجاری روبرو شوند. به‌طور کلی نتیجه‌گیری شد که IFRS انگیزه‌های LLP و الگوهای چرخه‌ای را تقویت می‌کند.

کوماری و پاتانایاک^{۳۳} (۲۰۱۵) پژوهشی با عنوان «مدیریت سود و عملکرد شرکت: شواهدی از بانک‌های تجاری هند» طی سالهای ۲۰۱۳-۲۰۰۳ برای ۳۲ بانک تجاری هند با استفاده از رگرسیون حداقل مربعات انجام دادند. نتایج حاکی از وجود تفاوت‌های اساسی بین عوامل مهم مؤثر بر کیفیت سود بخش عمومی و خصوصی بانک‌های تجاری هند بود. این مطالعه همچنین نشان داد که سود قبل از مالیات و تخصیص^{۳۴}، سود پس از مالیات و نسبت بازار^{۳۵}، نسبت PE و بازده تأثیر معنی‌داری بر کیفیت سود موسسات بانکی هند دارد.

وو و همکاران^{۳۶} (۲۰۱۶) پژوهشی با عنوان «تأثیر مدیریت سود بر عملکرد بانک‌های آسه‌آن» طی دوره‌ی زمانی ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۴ انجام دادند. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد ذخیره زیان تسهیلات به‌طور منفی با عملکرد بانکی ارتباط دارد. به‌طور کلی به قانون‌گذاران توصیه شده است تا با هدف نظارت، ارزیابی عملکرد را از دیدگاه چند بعدی ارتقاء دهند و نظارت بر ذخیره زیان تسهیلات در بانک‌ها را در طول سال‌ها افزایش دهند چرا که افزایش/کاهش در ذخیره زیان تسهیلات به معنی افزایش/کاهش در سود خالص یا بازده دارایی‌ها می‌باشد.

لاسود و همکاران^{۳۷} (۲۰۱۸) در پژوهشی با بکارگیری نمونه‌ای از بانک‌های اسلامی و متعارف از کشورهای شمال و شرق آفریقا (منا) دریافتند بانک‌های اسلامی کمتر از بانک‌های متعارف سودشان را مدیریت می‌کنند. همچنین یافته‌ها نشان داد هردوی بانک‌های اسلامی و متعارف با مالکیت متمرکز بیشتر، ذخیره زیان تسهیلات اختیاری را برای مدیریت سودشان به کار می‌گیرند. مالکان نهادی مدیریت سود را در بانک‌های اسلامی تقویت می‌کند و مشارکت دولت مدیریت سود را در بانک‌های متعارف افزایش می‌دهد و مالکان خانوادگی این رویه را در هر دو نوع بانکی کاهش می‌دهد.

اوزیلی (۲۰۱۸) در پژوهشی طی دوره زمانی ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۳ ابعاد غیراختیاری ذخایر زیان تسهیلات را در آفریقا بعد از کنترل نوسان اقتصاد کلان، توسعه مالی و حمایت سرمایه‌گذار مورد بررسی قرار داد و نتیجه گرفت تسهیلات معوق، نسبت وام به دارایی و رشد وام، محرک‌های غیراختیاری قابل توجه از ذخایر بانک می‌باشند و زمانی که بانک‌های آفریقایی نسبت وام به دارایی بالاتری دارند این نسبت یک محرک مهم از ذخایر بانک است. به‌علاوه، بانک‌های بزرگ‌تر در کشورهای آفریقایی توسعه یافته مالی ذخایر زیان تسهیلات کمتری دارند درحالی‌که افزایش در وام‌دهی بانک منجر به ذخایر بانکی کمتر در کشورهای با حمایت قوی سرمایه‌گذار می‌شود. بالاخره وام‌دهی بالاتر با ذخایر بالاتر بانک در طول رونق اقتصادی مرتبط است.

النحاس و همکاران^{۳۸} (۲۰۱۸) دریافتند بانک‌های متعارف تا سال ۲۰۱۸ از الگوی زیان وام «تحقق یافته»^{۳۹} استفاده می‌کنند در حالی که بانک‌های اسلامی الزاماً یک الگوی زیان وام «مورد انتظار»^{۴۰} را اتخاذ می‌نمایند. نتایج، شواهد قابل توجهی را از شیوه‌های مدیریت سود و

سرمایه از طریق ذخایر زیان تسهیلات در بانک‌های متعارف فراهم می‌نماید. این یافته بیشتر برای بانک‌های بزرگ و زیان‌ده چشمگیر است. در مقابل بانک‌های اسلامی صرف نظر از اندازه بانک، وضعیت درآمدها، یا ساختار الگوی زیان تسهیلات، تمایلی به استفاده از ذخایر زیان تسهیلات ندارند. این تفاوت می‌تواند به الگوی کسب و کار محدود بانکداری اسلامی، نظارت دقیق، و جهت‌گیری اخلاقی نسبت داده شود.

اوزیلی (۲۰۱۹) در پژوهشی که با عنوان «هموارسازی سود بانک، مؤسسات و فساد اداری» در بانک‌های آفریقایی انجام داد دریافت بانک‌ها ذخایر تسهیلات مالی را برای هموار کردن مثبت (غیرمنفی) سود به خصوص در دوره‌ی بحرانی پس از سال ۲۰۰۸ به کار می‌برند و این رفتار با حفاظت و حمایت قوی سرمایه‌گذار کاهش یافته است. او همچنین دریافت بانک‌ها در محیط‌های بسیار فاسد، سود مثبت (غیرمنفی) خود را برخلاف هموارسازی کل توزیع سود، هموار می‌کنند.

اوسما و همکاران^{۴۱} (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «استقلال ناظرین احتیاطی و هموارسازی سود در بانک‌های اروپایی» که طی دوره‌ی زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۳ و با استفاده از داده‌های ۱۲۵ بانک تجاری از ۱۴ کشور اروپایی انجام دادند، به این نتیجه دست یافتند که استقلال سیاسی و صنعتی ناظر، عامل تعیین‌کننده مهم هموارسازی سود بوده و اشاره دارد بر اینکه استقلال ناظر احتیاطی یک ویژگی نظارتی مطلوب می‌باشد که اثرات مثبتی بر شفافیت مالی دارد.

با توجه به پیشینه تحقیق در کل نتایج ضد و نقیضی در ارتباط با پیامدهای مدیریت سود در بانکها مشاهده شده است که شرایط متفاوتی در آن دخیل بوده است. این پژوهش در راستای آشکارسازی عوامل دخیل مفید واقع خواهد بود.

۳- روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از روش‌شناسی دلفی فازی و سلسله مراتب فازی با ابزار مصاحبه و پرسشنامه بهره برده است. رویکرد آن کیفی بوده و در دسته پژوهش‌های اکتشافی قرار می‌گیرد (حافظ‌نیا، ۱۳۸۹ و بنی‌مهد و همکاران، ۱۳۹۵؛ ۱۹). از روش دلفی در جمع‌آوری نظرات درباره‌ی موضوعات خاص و یافتن توافق جمعی درباره‌ی موضوعات مورد اختلاف، استفاده می‌شود. از طرفی چون در دنیای واقعی ابهامات وجود دارد استفاده از محیط فازی باعث حذف عدم قطعیت‌ها خواهد شد و چون بعد از این روش یک الگوی سلسله مراتبی از معیارها و زیرمعیارها تشکیل می‌شود از روش AHP فازی برای محاسبه وزن و اهمیت عوامل استفاده می‌گردد که باعث دقت در نتایج می‌شود (طالقانی و همکاران، ۱۳۹۱؛ ۸۵). قلمرو مکانی پژوهش، صنعت بانکداری و قلمرو زمانی آن سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ در نظر گرفته شده است.

۳-۱. جامعه و نمونه آماری

در مرحله اول پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی و بر اساس معیارهای کلیدی بودن، شناسایی شده توسط سایرین، فهم نظری موضوع و در نهایت تمایل به همکاری، با ۱۵ نفر از جامعه اصلی که شامل اساتید و خبرگانی که در زمینه تهیه، تحلیل و حسابرسی صورت‌های مالی بانک‌ها فعالیت داشته‌اند، مصاحبه‌هایی صورت پذیرفت. روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی در مواردی که دسترسی به افرادی که دارای ویژگیهای مورد نظر محقق می‌باشند، مشکل است، مورد استفاده قرار می‌گیرد و به عنوان روشی هدفمند جهت جمع‌آوری داده‌های تحقیقات کیفی محسوب می‌شود (قلجایی و همکاران، ۱۳۹۶؛ ۱۷۱). در این روش آمارگیر پس از شناسایی یا انتخاب اولین واحد نمونه‌گیری از آن برای شناسایی و انتخاب دومین واحد نمونه‌گیری استفاده یا کمک می‌گیرد. به همین ترتیب واحدهای دیگر نمونه شناسایی و انتخاب می‌شوند. بعد از انجام ۱۵ مصاحبه حالت اشباع نظری ایجاد گردید به عبارتی داده‌های اضافی به مشخص کردن شاخص جدیدی جهت اعمال در پرسشنامه کمکی نکرد. در ادامه پرسشنامه پژوهش براساس مبانی نظری و مصاحبه صورت پذیرفته در مرحله قبل تنظیم گردید و روایی آن با نظر ۳ نفر از خبرگان مورد تأیید قرار گرفت. سپس پرسشنامه دلفی به ۲۳ نفر از جامعه پژوهش (شامل همان ۱۵ نفر مرحله قبل و ۸ نفر خبره دیگر که مجدد از روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی انتخاب شده بود) ارسال شد و پرسشنامه مقایسات زوجی نیز با همین افراد تکمیل گردید. نگاره ۱ مشخصات پاسخ‌دهندگان را نشان می‌دهد.

نگاره ۱- مشخصات کلی پاسخ‌دهندگان

جنسیت	میزان تحصیلات		رشته تحصیلی				
	لیسانس	کارشناسی ارشد	حسابداری	مدیریت مالی	اقتصاد	مهندسی مالی	
۴۰٪	۹۱٫۳٪	۸٫۷٪	۲۴٫۷۸٪	۲۱٫۷۴٪	۳۹٫۱۳٪	۴٫۳۵٪	۱۳٫۰۴٪
سابقه	سابقه شغلی		سابقه فعالیتی در زمینه صورت‌های مالی بانک‌ها				
بیش از ۱۰ سال	بانکی	غیربانکی	تهیه	تحلیل	حسابرسی		
بین ۵ تا ۱۰ سال	۵۶٫۵۲٪	۳۴٫۷۹٪	۱۷٫۳۹٪	۲۶٫۰۹٪	۸٫۷٪		
کمتر از ۵ سال	۴٫۳۵٪	۱۳٫۰۴٪	۲۱٫۷۴٪	۸٫۷٪	۰٪		
بدون سابقه	۸٫۷٪	۳۹٫۱۳٪	۱۷٫۳۹٪	۵۲٫۱۷٪	۱۷٫۳۹٪		
	۳۰٫۴۳٪	۱۳٫۰۴٪	۴۳٫۴۸٪	۱۳٫۰۴٪	۷۳٫۹۱٪		

۴- یافته‌های پژوهش

۴-۱. شناسایی عوامل علی و راهبردهای مدیریت سود در صنعت بانکداری

ابتدا پرسشنامه در اختیار ۲۳ خبره قرار داده شد تا نظر خود را بر اساس طیف ۱ تا ۵ (بدون اثر، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) مطرح نمایند. در ادامه بر اساس طیف نگاره ۲، اعداد

را فازی‌سازی نموده سپس بر اساس روابط ۱ تا ۳، میانگین فازی از امتیازات اخذ شد و از طریق رابطه ۴ میانگین فازی به عدد قطعی تبدیل گردید.

نگاره ۲- عبارات زبانی و اعداد دلفی فازی

عبارات زبانی	اعداد فازی مثلثی
خیلی کم	(۰,۰,۰,۲۵)
کم	(۰,۰,۲۵,۰,۵)
متوسط	(۰,۲۵,۰,۵,۰,۷۵)
زیاد	(۰,۵,۰,۷۵,۱)
خیلی زیاد	(۰,۷۵,۱,۱)

منبع: موسوی، یوسفی زنوز و حسن‌پور (۱۳۹۴؛ ۱۷۵)

$$a_j = \sum \frac{a_{ij}}{n} \quad (1)$$

$$b_j = \sum \frac{b_{ij}}{n} \quad (2)$$

$$c_j = \sum \frac{c_{ij}}{n} \quad (3)$$

$$Crisp = \frac{a+b+c}{3} \quad (4)$$

نتایج کلیه محاسبات فازی‌سازی در مرحله اول دلفی، در نگاره ۳ آورده شده است. به عنوان مثال محاسبات دلفی فازی معیار ردیف ۱-۱ از شرایط مداخله‌گر به صورت زیر می‌باشد:

۱ خبره امتیاز بدون اثر، ۲ خبره امتیاز کم، ۴ خبره امتیاز متوسط، ۱۳ خبره امتیاز زیاد و ۳ خبره امتیاز خیلی زیاد داده‌اند. بنابراین امتیاز فازی و غیرفازی (قطعی) به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{امتیاز فازی} = \frac{1 \times (0,0,0,25) + 2 \times (0,0,25,0,5) + 4 \times (0,25,0,5,0,75) + 13 \times (0,5,0,75,1) + 3 \times (0,75,1,1)}{23} = (0,42,0,66,0,88)$$

$$\text{امتیاز قطعی} = \frac{0,42 + 0,66 + 0,88}{3} = 0,656$$

در این پژوهش بر اساس نظر خبرگان عدد آستانه ۰,۵ در نظر گرفته می‌شود بنابراین شاخص‌هایی که میانگین قطعی آنها از عدد ۰,۵ کمتر باشد حذف می‌شود؛ نتایج نشان از تأیید همه معیارها دارد.

نگاره ۳- نتایج دلفی فازی

کد	میانگین فازی	میانگین قطعی	وضعیت
	شرایط مداخله‌گر کدام یک از شرایط مداخله‌گر زیر بر بروز راهبردهای مدیریت سود اثر می‌گذارد؟		
D1	عوامل خاص صنعت:		
D1-1	(۰,۴۲,۰,۶۶,۰,۸۸)	۰,۶۵۶	تأیید
D1-2	(۰,۴۱,۰,۶۶,۰,۸۶)	۰,۶۴۵	تأیید

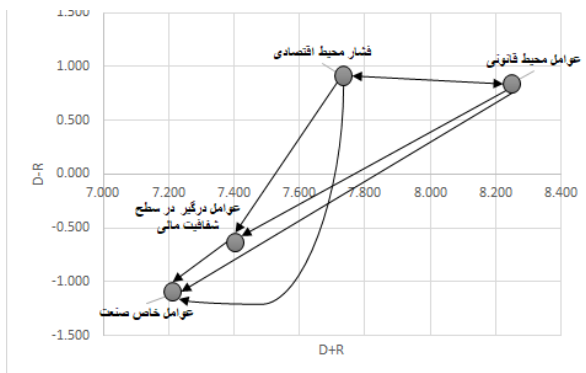
شناسایی و رتبه‌بندی پیامدها و شرایط مداخله‌گر و زمینه‌ای مدیریت سود در صنعت بانکداری ایران/۱۱۷

کد	میانگین فازی	میانگین قطعی	وضعیت
D1-3	(۰,۵۰,۷۵,۰,۸۹)	۰,۷۱۴	تأیید
D2			ضعف سیستم و پایگاه داده‌ها عوامل محیط قانونی:
D2-1	(۰,۴۹,۰,۷۴,۰,۹۵)	۰,۷۲۵	تأیید
D2-2	(۰,۴۵,۰,۶۸,۰,۸۷)	۰,۶۶۷	تأیید
D3			تعارض و تعدد قوانین و بخش‌نامه‌های صنعت بانکداری فشار محیط اقتصادی:
D3-1	(۰,۵۴,۰,۷۹,۰,۹۳)	۰,۷۵۷	تأیید
D3-2	(۰,۴۲,۰,۶۵,۰,۸۵)	۰,۶۴۱	تأیید
D3-3	(۰,۵۲,۰,۷۷,۰,۹۱)	۰,۷۳۶	تأیید
D4			مشکل نقدینگی عوامل درگیر در سطح شفافیت مالی (ناکارآمدی و نبود حاکمیت شرکتی و سیستم‌های زیربنایی شفافیت مالی در صنعت بانکداری ایران)
D4-1	(۰,۵۵,۰,۸۰,۰,۹۶)	۰,۷۷۲	تأیید
D4-2	(۰,۵۱,۰,۷۶,۰,۹۶)	۰,۷۴۳	تأیید
D4-3	(۰,۵۱,۰,۷۶,۰,۹۱)	۰,۷۲۸	تأیید
D4-4	(۰,۳۹,۰,۶۴,۰,۸۷)	۰,۶۳۴	تأیید
D4-5	(۰,۴۹,۰,۷۴,۰,۹۲)	۰,۷۱۷	تأیید
D4-6	(۰,۴۸,۰,۷۳,۰,۹)	۰,۷۰۳	تأیید
D4-7	(۰,۴۲,۰,۶۷,۰,۸۶)	۰,۶۵۲	تأیید
D4-8	(۰,۴۸,۰,۷۳,۰,۹)	۰,۷۰۳	تأیید
D4-9	(۰,۴۵,۰,۶۸,۰,۸۵)	۰,۶۵۹	تأیید
D4-10	(۰,۴۱,۰,۶۵,۰,۸۲)	۰,۶۲۷	تأیید
شرایط زمینه‌ای			کدام یک از شرایط زمینه‌ای زیر، راهبردهای اخذ شده توسط کنشگران درگیر در پدیده مدیریت سود در صنعت بانکداری را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟
C1	(۰,۳۹,۰,۶۴,۰,۸۷)	۰,۶۳۴	تأیید
C2			بستر نظارتی و قانونی (موضوع‌گیری متفاوت نهاد‌های ناظر) بستر فرهنگی (عدم شفافیت و انطباق مالی):
C2-1	(۰,۴۳,۰,۶۶,۰,۸۸)	۰,۶۵۹	تأیید
C2-2	(۰,۴۱,۰,۶۶,۰,۸۶)	۰,۶۴۵	تأیید
C2-3	(۰,۴۲,۰,۶۵,۰,۸۳)	۰,۶۳۴	تأیید
C3	(۰,۵۸,۰,۸۳,۰,۹۷)	۰,۷۹۰	تأیید
C4	(۰,۳۹,۰,۶۴,۰,۸۶)	۰,۶۳۰	تأیید
پیامدها			چه پیامدهایی را در نتیجه اجرای راهبردهای مدیریت سود می‌توان مشاهده کرد؟
E1			تحریف گزارشگری مالی:
E1-1	(۰,۵۳,۰,۷۸,۰,۹۵)	۰,۷۵۴	تأیید
E1-2	(۰,۵۵,۰,۸۰,۰,۹۳)	۰,۷۶۴	تأیید
E1-3	(۰,۵۲,۰,۷۷,۰,۹۳)	۰,۷۴۳	تأیید

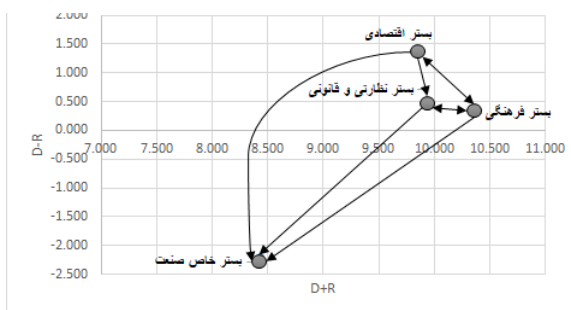
کد	میانگین فازی	میانگین قطعی	وضعیت
E1-4	(۰,۵۱۰,۷۶۰,۹۲)	۰,۷۳۲	تأیید
E1-5	(۰,۴۶۰,۷۱۰,۸۶)	۰,۶۷۴	تأیید
E2			پیامد تأثیر بر بازار سرمایه:
E2-1	(۰,۴۷۰,۷۲۰,۹)	۰,۶۹۶	تأیید
E2-2	(۰,۴۸۰,۷۳۰,۹۱)	۰,۷۰۷	تأیید
E2-3	(۰,۳۵۰,۶۰,۸۲)	۰,۵۸۷	تأیید
E2-4	(۰,۳۷۰,۶۲۰,۸۴)	۰,۶۰۹	تأیید
E2-5	(۰,۲۸۰,۵۳۰,۷۴)	۰,۵۱۸	تأیید
E2-6	(۰,۳۸۰,۶۳۰,۸۳)	۰,۶۱۲	تأیید
E3			پیامد اقتصادی و بازار پولی:
E3-1	(۰,۳۸۰,۶۳۰,۸۳)	۰,۶۱۲	تأیید
E3-2	(۰,۴۶۰,۶۸۰,۸۶)	۰,۶۶۷	تأیید
E3-3	(۰,۵۰,۷۵۰,۸۸)	۰,۷۱۰	تأیید
E3-4	(۰,۵۱۰,۷۶۰,۹۱)	۰,۷۲۸	تأیید
E4			پیامدهای اجتماعی:
E4-1	(۰,۴۳۰,۶۶۰,۸۳)	۰,۶۴۱	تأیید
E4-2	(۰,۵۴۰,۷۹۰,۹۱)	۰,۷۵۰	تأیید

۴-۲. نتایج روش دیمتل

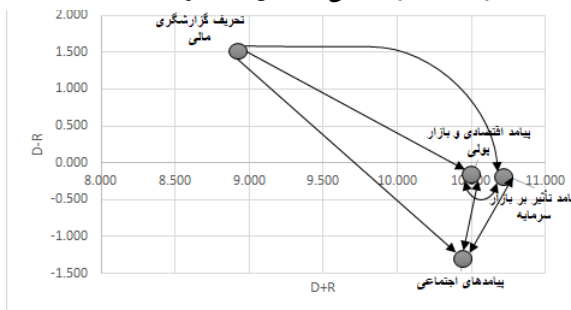
در این بخش با استفاده از روش دیمتل به بررسی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عوامل پرداخته می‌شود. بر این اساس ابتدا مقایسات تأثیرگذاری دو به دو شاخص‌ها بر اساس طیف ۰ تا ۴ دیمتل (۰ = بدون تاثیر، ۱ = تأثیرگذاری خیلی کم، ۲ = تأثیرگذاری کم، ۳ = تأثیرگذاری زیاد، ۴ = تأثیرگذاری خیلی زیاد) صورت گرفت سپس بر اساس گام‌های دیمتل تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عوامل مشخص شد که به ترتیب در نمودارهای ۱ الی ۳ آورده شده است. در این نمودارها محور افقی D+R را نشان می‌دهد که D در واقع نشان‌دهنده تأثیرگذاری و R نشان‌دهنده تأثیرپذیری است. محور عمودی نیز D-R را نشان می‌دهد. پس در حالت کلی شاخص‌هایی که در بالای محور D+R هستند جنبه علت دارند و جزو تأثیرگذارها به شمار می‌روند و شاخص‌هایی که در پایین محور D+R هستند جنبه معلول دارند و از نوع تأثیرپذیر به شمار می‌روند.

نمودار ۱: نمودار علی شاخص‌های شرایط مداخله‌گر

نمودار ۲: نمودار علی شاخص‌های شرایط زمینه‌ای

نمودار ۳: نمودار علی شاخص‌های پیامدها

۳-۴. محاسبه وزن معیارها

در این گام ابتدا مقایسات زوجی معیارها تشکیل و در اختیار ۲۳ خبره قرار داده شد. بعد از پاسخ‌گویی به مقایسات زوجی، نرخ ناسازگاری جداول محاسبه شد که همگی از ۰,۱ کوچک‌تر بوده و نشان دهنده این است که ثبات و قابلیت اطمینان مقایسات زوجی در حد قابل قبولی است سپس با استفاده از روش میانگین هندسی پاسخ‌ها ادغام گردید. اوزان مقایسات زوجی

نیز با استفاده از روش میانگین هندسی باکلی محاسبه شده است. گام‌های این روش در ادامه آورده شده است:

فرض کنید \bar{P}_{ij} مجموعه‌ای از ترجیحات تصمیم‌گیران در مورد یک شاخص نسبت به دیگر شاخص‌ها باشد. ماتریس مقایسات زوجی به صورت زیر تشکیل می‌شود:

$$\tilde{A} = \begin{bmatrix} \mathbf{1} & \bar{P}_{12} & \bar{P}_{1n} \\ \bar{P}_{21} & \mathbf{1} & \bar{P}_{2n} \\ \bar{P}_{n1} & \bar{P}_{n2} & \mathbf{1} \end{bmatrix}$$

که n تعداد عناصر مرتبط در هر سطر است. اوزان فازی هر شاخص ماتریس مقایسات زوجی به وسیله روش میانگین هندسی باکلی به دست می‌آید (هاسی و همکاران^۲، ۲۰۰۴). میانگین هندسی ارزش مقایسات فازی شاخص i به هر شاخص از رابطه ۵ به دست آمده سپس وزن فازی i مین شاخص به وسیله یک عدد فازی مثلثی نشان داده می‌شود.

$$w_i = r_i \otimes (r_1 \oplus r_2 \oplus \dots \oplus r_m)^{-1} \quad (5)$$

بعد از محاسبه فاکتورهای وزن فازی، به وسیله فرمول زیر وزن‌ها را دیفازی کرده و سپس نرمال می‌کنیم.

$$w_{crisp} = \frac{l+2m+u}{4} \quad (6)$$

در این پژوهش جهت محاسبه وزن در مقایسات زوجی، از عبارات کلامی و اعداد فازی مثلثی مندرج در نگاره ۴ استفاده شده است.

نگاره ۴- عبارات کلامی و اعداد فازی جهت وزندهی به معیارها

کد	اولویت‌ها	معادل فازی اولویت‌ها		
		حد پایین (L)	حد متوسط (m)	حد بالا (u)
۱	اهمیت یکسان	۱	۱	۱
۲	یکسان تا نسبتاً مهمتر	۱	۲	۳
۳	نسبتاً مهمتر	۲	۳	۴
۴	نسبتاً مهمتر تا اهمیت زیاد	۳	۴	۵
۵	اهمیت زیاد	۴	۵	۶
۶	اهمیت زیاد تا بسیار زیاد	۵	۶	۷
۷	اهمیت بسیار زیاد	۶	۷	۸
۸	بسیار زیاد تا کاملاً مهمتر	۷	۸	۹
۹	کاملاً مهمتر	۸	۹	۱۰

۴-۳-۱. تشکیل مقایسات زوجی

در این بخش مقایسات زوجی معیارهای اصلی و سپس زیرمعیارها تشکیل می‌شود این مقایسات زوجی بر اساس طیف ۱ تا ۹ فازی توسط ۲۳ خبره تکمیل شده است. برای نمونه در ادامه نگاره‌های ۵ و ۶ به ترتیب مقایسات زوجی معیارهای اصلی را برای شرایط مداخله‌گر و زیرمعیارهای عوامل خاص صنعت را نشان می‌دهد.

نگاره ۵- مقایسات زوجی معیارهای اصلی (نرخ ناسازگاری: ۰,۰۰۲)

	D4	D3	D2	D1	
D1	(۰,۶۳۹,۰,۹۱۷,۱,۳۴۹)	(۰,۶۴۵,۰,۹۱۸,۱,۳۳۵)	(۰,۷۱۸,۱,۱۲۶,۱,۷۰۵)	(۱,۱,۱)	
D2	(۰,۵۸۷,۰,۹۰۴,۱,۴۳۱)	(۰,۶۷۱,۰,۹۶۱,۱,۳۹۲)	(۱,۱,۱)	(۰,۵۸۷,۰,۸۸۸,۱,۳۹۳)	
D3	(۰,۷۶۱,۱,۰۹۵,۱,۶۵۸)	(۱,۱,۱)	(۰,۷۱۸,۱,۰۴۱,۱,۴۹۱)	(۰,۷۴۹,۱,۰۸۹,۱,۵۵۱)	
D4	(۱,۱,۱)	(۰,۶۰۳,۰,۹۱۴,۱,۳۱۵)	(۰,۶۹۹,۱,۱۰۶,۱,۷۰۳)	(۰,۷۴۱,۱,۰۹۱,۱,۵۶۴)	

نگاره ۶- مقایسات زوجی زیرمعیارهای عوامل خاص صنعت (نرخ ناسازگاری: ۰,۰۰۱)

	D1-3	D1-2	D1-1	
D1-1	(۰,۶۱۷,۰,۷۲۴,۰,۸۷۱)	(۰,۷۷۲,۱,۱,۲۹۵)	(۱,۱,۱)	
D1-2	(۰,۵۶۱,۰,۶۶۵,۰,۸۲۸)	(۱,۱,۱)	(۰,۷۷۲,۱,۱,۲۹۵)	
D1-3	(۱,۱,۱)	(۱,۲۰۷,۱,۵۰۳,۱,۷۸۲)	(۱,۱۴۸,۱,۳۸۲,۱,۶۲)	

۴-۳-۲. محاسبه اوزان فازی و نرمال

در این گام بر اساس روابط ۱ و ۷ ابتدا میانگین هندسی اعداد فازی هر سطر مرحله قبل (مقایسات زوجی) را محاسبه می‌کنیم.

$$\bar{t}_{ij} = (a_{ij}, b_{ij}, c_{ij}), \quad i = 1, 2, \dots, n \quad j = 1, 2, \dots, m \quad (7)$$

سپس هر میانگین هندسی حاصل را بر مجموع میانگین‌های هندسی تقسیم می‌نمائیم تا وزن فازی حاصل شود در ادامه هر وزن فازی را با استفاده از رابطه $\frac{1+2m+u}{4}$ غیرفازی نموده و برای نرمال‌سازی هر وزن غیرفازی کفایت آن وزن را بر مجموع وزن‌های غیرفازی تقسیم نمائیم. به عنوان مثال برای معیار D1 در نگاره ۵ محاسبات به صورت زیر است:
ابتدا میانگین هندسی درایه‌های سطرهای نگاره ۵ را به شکل زیر محاسبه می‌نمائیم.

$$\text{میانگین هندسی سطر اول} = \left[(0.639, 0.917, 1.349) \times (0.645, 0.918, 1.335) \times (0.718, 1.126, 1.705) \times (1, 1, 1) \right]^{\frac{1}{4}} = (0.737, 0.987, 1.324)$$

به طریق مشابه برای سطرهای دیگر نیز این محاسبات صورت می‌گیرد. نتایج در ستون دوم نگاره ۶ برای کلیه سطرها آورده شده است سپس مجموع تمامی این میانگین‌های هندسی را بدست می‌آوریم که برابر است با (۲,۹۷۸,۴,۰۰۴,۵,۳۸۲). در ادامه وزن فازی هر معیار از

تقسيم میانگين هندسي سطر آن معيار بر مجموع میانگين‌های هندسي محاسبه می‌گردد. به عنوان مثال برای معيار D1 وزن فازی به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$D1 \text{ وزن فازی} = \frac{(0,737,0,987,1,324)}{(2,978,4,004,5,382)} = (0,137,0,246,0,444)$$

برای کلیه معيارها نیز عملیات مشابه صورت می‌گیرد و وزن‌های فازی محاسبه شده در ستون سوم نگاره ۶ آورده شده است. سپس غیرفازی کردن هر وزن فازی به طریق زیر صورت می‌پذیرد:

$$D1 \text{ وزن غیر فازی} = \frac{0,137+2 \times 0,246+0,444}{4} = 0,269$$

برای کلیه معيارها نیز این فرایند صورت می‌گیرد که نتایج آن در ستون چهارم نگاره ۶ آورده شده است. سپس برای نرمال‌سازی هر وزن غیرفازی به طریق زیر عمل می‌کنیم:

$$D1 \text{ وزن نرمال} = \frac{0,269}{0,269+0,258+0,286+0,278} = 0,246$$

نگاره ۶- وزن فازی و غیرفازی معيارهای اصلی

نام معيار	میانگين هندسي $(\prod_{j=1}^n \bar{P}_{ij})^{1/n}$	وزن فازی (\bar{W})	وزن غیرفازی	وزن نرمال
D1	(0,737,0,987,1,324)	(0,137,0,246,0,444)	269	246
D2	(0,693,0,937,1,291)	(0,129,0,234,0,433)	258	0,236
D3	(0,81,0,55,1,399)	(0,149,0,264,0,47)	286	263
D4	(0,748,1,025,1,368)	(0,139,0,256,0,459)	278	255
	$\sum (\prod_{j=1}^n \bar{P}_{ij})^{1/n}$	(2,978,4,004,5,382)		

مطابق نگاره شماره ۶، فشار محیط اقتصادی با وزن ۰,۲۶۳ رتبه اول، عوامل درگیر در سطح شفافیت مالی با وزن ۰,۲۵۵ رتبه دوم، عوامل خاص صنعت با وزن ۰,۲۴۸ رتبه سوم و عوامل محیط قانونی با وزن ۰,۲۳۶ رتبه چهارم را کسب کرده است.

به طریق مشابه برای دیگر مقایسات زوجی (زیرمعيارها) نیز این محاسبات صورت می‌گیرد برای نمونه زیرمعيارهای عوامل خاص صنعت در ادامه آورده شده است.

نگاره ۷: وزن فازی و غیرفازی زیرمعيارهای عوامل خاص صنعت

نام معيار	میانگين هندسي $(\prod_{j=1}^n \bar{P}_{ij})^{1/n}$	وزن فازی (\bar{W})	وزن غیرفازی	وزن نرمال
D1-1	(0,781,0,898,1,041)	(0,224,0,295,0,392)	301	0,296
D1-2	(0,757,0,873,1,024)	(0,217,0,287,0,386)	294	0,289
D1-3	(1,115,1,276,1,424)	(0,32,0,419,0,537)	423	0,416
	$\sum (\prod_{j=1}^n \bar{P}_{ij})^{1/n}$	(2,653,3,047,3,489)		

براساس نگاره ۷، در بین زیرمعیارهای عوامل خاص صنعت، ضعف سیستم و پایگاه داده‌ها با وزن ۰,۴۱۶، رتبه اول را کسب کرده است. کیفیت پائین سلامت مالی بانک‌ها با وزن ۰,۲۹۶، رتبه دوم و سطح تخصص و تجربه بودن ناظران بانکی با وزن ۰,۲۸۹، رتبه سوم را کسب کرده است.

۳-۳-۴. جمع‌بندی اوزان

به ترتیب در نگاره‌های ۸، ۹ و ۱۰، به صورت خلاصه اوزان «شرایط مداخله‌گر»، «شرایط زمینه‌ای» و «راهبردها» به همراه رتبه آنها آورده شده است.

نگاره ۸- اوزان «شرایط مداخله‌گر»

معیار	وزن معیار	رتبه معیار	زیرمعیار	وزن زیرمعیارها در طبقه	رتبه زیرمعیار در طبقه	وزن کل	رتبه کل زیرمعیار
			کیفیت پائین سلامت مالی بانک‌ها	۰,۲۹۶	۲	۰,۰۷۲۸	۶
عوامل خاص صنعت	۰,۲۴۶	۳	سطح تخصص و تجربه بودن ناظران بانکی	۰,۲۸۹	۳	۰,۰۷۱۱	۷
			ضعف سیستم و پایگاه داده‌ها	۰,۴۱۶	۱	۰,۱۰۲۳	۴
			الزامات و تکالیف قانونی بانک مرکزی	۰,۵۴۱	۱	۰,۱۲۷۷	۱
عوامل محیط قانونی	۰,۲۳۶	۴	تعارض و تعدد قوانین و بخش‌نامه‌های صنعت بانکداری	۰,۴۵۹	۲	۰,۱۰۸۳	۲
			بدهی دولت به بانک‌ها	۰,۴۰۱	۱	۰,۱۰۵۵	۳
فشار محیط اقتصادی	۰,۲۶۳	۱	نگرش قلمک پرداخت پول به بانک‌ها	۰,۲۳۷	۳	۰,۰۶۲۳	۸
			مشکل نقدینگی	۰,۳۶۲	۲	۰,۰۹۵۲	۵
			شفافیت اطلاعاتی	۰,۱۳۵	۱	۰,۰۳۴۴	۹
			ساختار هیئت مدیره	۰,۱۱۵	۲	۰,۰۲۹۳	۱۰
			ساختار مالکیت	۰,۱۱۴	۳	۰,۰۲۹۱	۱۱
			کنترل برنامه‌های پاداش برای مدیران و کارمندان	۰,۰۷۳	۱۰	۰,۰۱۸۶	۱۸
عوامل درگیر در سطح شفافیت مالی	۰,۲۵۵	۲	ساختار سرمایه و وابستگی موسسات مالی و بولی به نهادها و ارگانها	۰,۱۰۴	۴	۰,۰۲۶۵	۱۲
			رقابت بازار	۰,۱۰۲	۵	۰,۰۲۶۰	۱۳
			سهامداران نهادی و عمده	۰,۰۸۵	۸	۰,۰۲۱۷	۱۶
			اندازه شرکت	۰,۰۹۸	۶	۰,۰۲۵۰	۱۴
			حسابرسی داخلی	۰,۰۹۲	۷	۰,۰۲۳۵	۱۵
			پاسخگویی	۰,۰۸۲	۹	۰,۰۲۰۹	۱۷

نگاره ۹- اوزان «شرایط زمینه‌ای»

معیار	وزن معیار	رتبه معیار	زیرمعیار	وزن زیرمعیارها در طبقه	رتبه زیرمعیار در طبقه	وزن کل	رتبه کل زیرمعیار
بستر نظارتی و قانونی	۰,۱۹۸	۳	-	-	-	۰,۱۹۸	۵
			نهادینه شدن فرهنگ فساد	۰,۳۳۳	۳	۰,۶۵۷	۱
بستر فرهنگی	۰,۲۱۹	۲	فقدان فرهنگ مسئولیت	۰,۳۳۸	۲	۰,۴۳۸	۲
			پاسخگویی	۰,۳۲۹	۱	۰,۲۱۹	۴
بستر اقتصادی	۰,۳۸۶	۱	فرهنگ شدن پرداخت سود	-	-	۰,۳۸۶	۳
بستر خاص صنعت	۰,۱۹۷	۴	-	-	-	۰,۱۹۷	۶

نگاره ۱۰- اوزان «پيامدها»

وزن معيار	رتبه معيار	وزن زيرمعيارها در طبقه	رتبه زيرمعيار در طبقه	وزن كل زيرمعيار	رتبه كل زيرمعيار	معيار
		۰,۲۱۳	۲	۰,۰۷۲۲	۴	ايجاد سود واهي
		۰,۲۳۱	۱	۰,۰۷۸۳	۳	انباشت دارايي‌هاي سمي يا موهوم
تعريف گزارشگري مالي	۰,۳۳۹	۰,۲۰۳	۳	۰,۰۶۸۸	۷	کنتمان و نمايش غيرواقعي وضعيت بانک
		۰,۱۹۴	۴	۰,۰۶۵۸	۸	کاهش کيفيت سود بانک
		۰,۱۶۰	۵	۰,۰۵۴۲	۹	ناترازي مزين بانک‌ها
		۰,۲۱۳	۲	۰,۰۳۶۲	۱۳	کاهش محتوای اطلاعاتي سود
		۰,۲۲۲	۱	۰,۰۳۷۷	۱۲	افزايش عدم تقارن اطلاعاتي
پيامد تأثير بر بازار سرمايه	۰,۱۷۰	۰,۱۳۹	۵	۰,۰۲۳۶	۱۶	گرفتن شوک بازار
		۰,۱۵۵	۴	۰,۰۲۶۴	۱۵	جذب بازار سرمايه
		۰,۱۱۱	۶	۰,۰۱۸۹	۱۷	بسته شدن نماد
		۰,۱۶۰	۳	۰,۰۲۷۲	۱۴	افزايش بندهای گزارش حسابرسي
		۰,۱۸۴	۴	۰,۰۴۳۸	۱۱	جابه جايي ثروت
		۰,۲۲۳	۳	۰,۰۵۳۱	۱۰	مشکل خلق پول
پيامد اقتصادي و بازار پولي	۰,۲۳۸	۰,۲۹۳	۲	۰,۰۶۹۷	۶	انباشت دارايي موهوم
		۰,۳۰۰	۱	۰,۰۷۱۴	۵	افزايش شديد تورم
		۰,۳۷۵	۲	۰,۰۹۴۹	۲	بيكاري
پيامدهای اجتماعي	۰,۲۵۳	۰,۶۲۵	۱	۰,۱۵۸۱	۱	فساد سيستماتيک

۵- بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به نقش اساسی نظام بانکداری در جهت اجرای سیاست‌های اقتصادی و نیز وجود بحران‌های مالی چند دهه اخیر در صنعت بانکداری و با توجه به اقتصاد مبتنی بر بانک در کشور و همچنین میزان شیوع و پیامدهای قوی مدیریت سود، زمینه برای ورود پژوهش‌های حسابداری به منظور بررسی صنعت بانکداری مهیا می‌شود. با وجود شرایط متفاوت مؤثر بر پدیده مدیریت سود و پیامدهای ناشی از اعمال مدیریت سود در بانک‌ها و اثرات متعاقب آن روی صنایع دیگر و اقتصاد کلان، لازم است پیامدهای مدیریت سود در صنعت بانکداری شناسایی و شرایط مؤثر بر این پدیده به منظور ارائه‌ی اطلاعاتی جهت تصمیم‌گیری بهتر استفاده‌کنندگان این صورت‌های مالی مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به خلأ پژوهش‌های کیفی موجود در صنعت بانکداری، هدف از این پژوهش شناسایی و رتبه‌بندی شرایط مداخله‌گر و زمینه‌ای و پیامدهای مدیریت سود در این صنعت با روش دلفی فازی و فرایند تحلیل سلسله مراتب فازی با استفاده از مصاحبه و پرسشنامه بود. نتایج نشان داد شرایط مداخله‌گری که بر بروز راهبردهای مدیریت سود در صنعت بانکداری اثر می‌گذارد به ترتیب عبارتند از: فشار محیط اقتصادی، عوامل درگیر در سطح شفافیت مالی، عوامل خاص صنعت و عوامل محیط قانونی؛ در این راستا از دید پاسخ‌دهندگان در ارتباط با معیار «فشار محیط اقتصادی»، بدهی دولت به بانک‌ها نسبت به عامل مشکل نقدینگی و در درجه بعدی در مقایسه با عامل نگرش قلمک پرداخت پول به بانک‌ها اثرگذارتر می‌باشد. همچنین در ارتباط با معیار «عوامل درگیر در

سطح شفافیت مالی» به ترتیب شفافیت اطلاعاتی، ساختار هیئت مدیره و ساختار مالکیت نسبت به مابقی موارد اثرگذارتر تلقی شده است. در ادامه در ارتباط با معیار «عوامل خاص صنعت»، ضعف سیستم و پایگاه داده‌ها در مقایسه با عامل کیفیت پائین سلامت مالی بانک‌ها و در درجه بعدی سطح تخصص و خبره بودن ناظران بانکی وزن بیشتری داشته است. به علاوه در ارتباط با معیار «عوامل محیط قانونی»، الزامات و تکالیف قانونی بانک مرکزی نسبت به عامل تعارض و تعدد قوانین و بخش‌نامه‌های صنعت بانکداری اثرگذارتر بوده است.

همچنین نتایج نشان داد شرایط زمینه‌ای که راهبردهای اخذ شده توسط کنشگران درگیر در پدیده مدیریت سود در صنعت بانکداری را تحت تأثیر قرار می‌دهد به ترتیب عبارتند از: بستر اقتصادی (اقتصاد بانک محور)، بستر فرهنگی (عدم شفافیت و انطباق مالی)، بستر نظارتی و قانونی (موضع‌گیری متفاوت نهادهای ناظر) و بستر خاص صنعت (سیاست‌گذاری و فلسفه بانک)؛ در این راستا از دید پاسخ‌دهندگان در ارتباط با معیار «بستر فرهنگی»، فرهنگ شدن پرداخت سود نسبت به فقدان فرهنگ مسئولیت پاسخ‌گویی و در درجه بعدی در مقایسه با نهادینه شدن فرهنگ فساد اثرگذارتر می‌باشد. با توجه به شرایط شناسایی شده و میزان اهمیت آنها به نهادهای تصویب‌کننده استانداردهای این صنعت توصیه می‌شود برای شفاف‌سازی بیشتر و تعارض کمتر بین قوانین و استانداردها، تصویب استانداردهای خاص صنعت بانکداری را در رئوس کاری خود قرار دهند. همچنین پیش‌بینی مقررات لازم در قانون مالیات‌های مستقیم، به‌منظور تطبیق آن با مقررات بانک مرکزی، می‌تواند در کشف و شناسایی ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول و افزایش کیفیت سود بانک‌ها مؤثر باشد. برقراری هرچه بیشتر ارتباط بین ناظران سیستم بانکی برای افزایش اثربخشی نظارت بر گزارشگری شفاف بانک‌ها نیز پیشنهاد می‌شود. به علاوه اصلاح ساختار سهامداری بانک‌ها و استقرار مدیریت حرفه‌ای در بانک‌ها، می‌تواند در جهت ارتقای سلامت بانک‌ها، مؤثر باشد. با توجه به اهمیت حساب‌برسان مستقل در ارزیابی گزارش‌های بانک‌ها و کشف مدیریت سود و تقلب، توصیه می‌شود مقام‌های ناظر بانکی بر تقویت این شاخه، به‌ویژه برای افزایش تخصص، دانش و مهارت حساب‌برسان تأکید بیشتری نمایند. همچنین پیشنهاد می‌شود تصویب و اجرای حاکمیت شرکتی در بانک‌ها توسط نهادهای ذی‌ربط در دستور کار قرار گیرد این موضوع نقش مؤثری در کشف و پیشگیری انجام مدیریت سود بانک‌ها ایفا خواهد کرد. با توجه به اینکه یکی از شرایط مداخله‌گر مدیریت سود در این صنعت، ناکارآمدی و نبود حاکمیت شرکتی شناسایی شد بنابراین اجرای کارآمد آن در بانک‌ها می‌تواند موجب بهبود در شاخص‌های سلامت مالی نیز شود.

همانطور که نتایج پژوهش طبائی‌زاده فشارکی، محمدپور زرنندی و مینوئی (۱۳۹۷) هم نشان می‌دهد شاخص‌های حاکمیت شرکتی موجب بهبود در شاخص‌های سلامت مالی می‌شوند و در نهایت این شاخص‌ها موجب تأثیر بر شاخص سودآوری خواهد شد. همچنین نتایج نشان

داد پیامدهایی که در نتیجه اجرای راهبردهای مدیریت سود می‌توان مشاهده کرد به ترتیب عبارتند از: تحریف گزارشگری مالی (زیرمعیار رتبه اول انباشت دارایی‌های سمی یا موهوم)، پیامدهای اجتماعی (زیرمعیار رتبه اول فساد سیستماتیک)، پیامد اقتصادی و بازار پولی (زیر معیار رتبه اول افزایش شدید تورم) و پیامد تأثیر بر بازار سرمایه (زیرمعیار رتبه اول افزایش عدم تقارن اطلاعاتی). یادآور می‌شود این نتایج هم‌راستا با اکثر پژوهش‌های ذکر شده بوده و می‌توان از آنها در مدل‌های کمی مدیریت سود در صنعت بانکداری ایران استفاده نمود. همچنین با توجه به شناسایی عوامل مهم بروز این پدیده، می‌توان رابطه آنها را با ابزارهای مدیریت سود در این صنعت بررسی کرد. در ضمن پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر برای بانک‌های خصوصی و دولتی به طور جداگانه و نیز برای سایر موسسات مالی مثل صنعت بیمه انجام شود. نتایج این پژوهش با شناسایی عوامل مؤثر بر بروز راهبردهای مدیریت سود و اینکه کدام عوامل اهمیت بیشتری دارند موجب بسط مبانی نظری متون مرتبط با مدیریت سود در صنعت بانکداری شده و با ارائه اطلاعات مفید به بانک‌ها، مدیران و سرمایه‌گذاران به منظور اتخاذ تصمیم‌های به موقع و استراتژی‌های کارا با توجه به ابعاد مختلف مدیریت سود کمک می‌نماید. همچنین با شناسایی پیامدهای مهم این پدیده در صنعت بانکداری به بانک مرکزی، اداره مطالعات و مقررات بانکی و استاندارداردگذاران اطلاعات مفید ارائه نموده و به بازرسان و حسابرسان برای اجرای حسابرسی‌های مؤثر و کارآمد کمک می‌کند.

یادداشت‌ها

1. Seçme et al.
2. Earning Management
3. Healy and Wahlen
4. Cheng et al.
5. Fuzzy Delphi
6. Analytical Hierarchy Process (AHP)
7. Signaling
8. Strobl
9. Xi
10. Information Asymmetry
11. Agency Cost
12. Watts & Zimmerman
13. Smith & Warner
14. Warfiel
15. Loan Loss Provision (LLP)
16. Hazera
17. Azzali et al.
18. Oosterbosch
19. Leuz et al.
22. González & García-Meca
23. Curcio & Hasan
24. Asokan et al.
25. توافق بازل، توافقی بین‌المللی در نتیجه ورشکستگی بانک الینویز بود. این کمیته قدرت قانونی ندارد اما اغلب کشورهای عضو آن، به‌طور ضمنی موظف‌اند که توصیه‌های این کمیته را اجرا کنند.
26. Ceccobelli & Giosi
27. Azzali et al.
28. Thankom
29. Cornett et al.
30. Pay-for-Performance Sensitivity (PPS)
31. Cheng et al.
32. Ozili
33. Kumari & Pattanayak
34. Profit before tax and appropriation
35. Profit after tax and market ratio
36. Wu et al.
37. Lassoued et al.
38. Elnahass et al.
39. Incurred loan loss model
40. Expected loan loss model

20. Mohd Haniff & Tze Kiat
21. Abnormal Loan loss Provisins (ALLP)
41. Osma et al.
42. Hsieh et al.

کتابنامه

- اسدی، غلامحسین، و نایبی، بهادر (۱۳۹۷). طراحی و تبیین مدل ارزیابی کیفیت اقلام تعهدی در بانک‌ها. *دانش سرمایه‌گذاری*، ۷(۲۸): ۲۴۷-۲۶۴.
- بدری، احمد، و زمان‌زاده، حمید (۱۳۹۶). تحلیل آثار ناترازی ترازنامه نظام بانکی بر متغیرهای پولی و راهکارهای تعدیل این ناترازی. *پژوهش‌های پولی - بانکی*، ۱۰(۳۴): ۶۲۱-۶۵۴.
- بحری ثالث، جمال (۱۳۹۶). بررسی ارتباط بین خوش‌بینی مدیریت و هموارسازی سود از طریق اقلام تعهدی اختیاری در بانک‌های پذیرفته شده در بورس و فرابورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۶(۲۴): ۱۹۱-۲۰۲.
- بنی‌مهد، بهمن؛ عربی، مهدی؛ و حسن‌پور، شیوا، (۱۳۹۵). *پژوهش‌های تجربی و روش‌شناسی در حسابداری*، ترمه، چاپ دوم.
- تقی‌نجاج، غلامحسین؛ بحری‌ثالث، جمال؛ و قادری، قدرت (۱۳۹۷). تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی بانک‌ها با تأکید بر نقش تعدیل‌کنندگی کیفیت افشاء. *مطالعات مالی و بانکداری اسلامی*، ۴(بهار): ۱۲۷-۱۵۱.
- تقفی، علی؛ دامغانیان، جمال؛ سیاح، سجاد؛ و خضوعی، حسین (۱۳۹۶). الگوی جامع مدیریت ریسک اعتباری در نظام بانکداری ایران. *دانش سرمایه‌گذاری*، ۶(۲۴): ۵۵-۸۲.
- حافظ‌نیا، محمدرضا، (۱۳۸۹). *مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی*، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها، سمت، چاپ هفدهم.
- حسن‌زاده، شادی، و مشایخی، بیتا (۱۳۹۸). تبیین الگوی مفهومی چرایی و چگونگی مدیریت سود بانک‌ها؛ رویکرد نظریه زمینه‌ای. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۶(۳): ۳۷۱-۳۹۲.
- خامدی، سیما و کاظمی، حسین (۱۳۹۷). تأثیر محیط‌های نهادی بر ارتباط بین مدیریت سود و ساختار سرمایه. *دانش حسابداری مالی*، ۵(۴): ۱۲۷-۱۴۴.
- خوش‌سیما، رضا، و شهیکی‌تاش، محمدنبی (۱۳۹۳). تأثیر ریسک‌های اعتباری، عملیاتی و نقدینگی بر کارایی نظام بانکی ایران. *فصلنامه برنامه و بودجه*، ۱۷(۴): ۶۵-۶۹.
- دسترنج، میثم؛ زنجیرچی، سیدمحمود؛ زارع احمدآبادی، حبیب؛ و میرفخرالدینی، سیدحیدر (۱۳۹۸). طراحی سیستم ارزیابی عملکرد انعطاف‌پذیر با محوریت بانکی (مورد مطالعه: بانک شهر). *پژوهش‌های پولی-بانکی*، ۱۲(۴۱): ۴۱۳-۴۴۲.

دولو، مریم؛ ورهرامی، ویدا؛ و شیداییان، مهدی (۱۳۹۷). اثر عوامل مالی داخلی و عوامل اقتصادی بر نقدینگی بانک‌های بورس اوراق بهادار و فرابورس ایران. پژوهش‌های پولی-بانکی، ۱۱(۳۷): ۳۸۳-۴۱۲.

رضازاده، حامد؛ پاک‌مرام، عسگر؛ بحری‌ثالث، جمال؛ و عبدی، رسول (۱۳۹۹). تأثیر خوش-بینی و بدبینی مدیران بر مدیریت سود. دانش حسابداری مالی، ۱۷(۱): ۱۵۷-۱۸۰.
صفرزاده، محمدحسین، و جعفری‌منش، ابراهیم (۱۳۹۸). نقش کیفیت ذخیره مطالبات مشکوالتوصول بانک‌های ایرانی در مواجهه با بحران‌های سیستم بانکی. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۶(۳): ۴۳۵-۴۵۵.

طالقانی، محمد؛ شاهرودی، کامبیز؛ و صانعی، فرزانه (۱۳۹۱). مقایسه تطبیقی AHP و AHP فازی در رتبه‌بندی ترجیحات خرید (مورد مطالعه: صنعت لوازم خانگی). مجله تحقیق در عملیات در کاربردهای آن، ۹(۱): ۱۱۹.

طبائی‌زاده فشارکی، حمید؛ محمدپور زرنندی، محمد ابراهیم؛ و مینوئی، مهرداد (۱۳۹۷). تأثیر حاکمیت شرکتی بر سلامت مالی بانک‌های تجاری ایران. حسابداری مدیریت، ۱۱(۳۸): ۱۰۹-۱۲۶.

عبادی، روح‌اله، و حسین‌خانی، گلاره (۱۳۹۸). شناسائی و رتبه‌بندی منابع تملیکی (آزاد) در وصول مطالبات غیرجاری نظام بانکی با استفاده از مدل تصمیم‌گیری چندمعیاره. تحقیقات مالی اسلامی، ۸(۲): ۴۰۹-۴۴۰.

عرب‌صالحی، مهدی؛ باری، سمانه؛ و بهشور، اسحاق (۱۳۹۶). بحران مالی جهانی و مدیریت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۹(۳۶): ۷۳-۸۷.

فخاری، حسین، و عدیلی، مجتبی (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین جریان‌های نقدی آزاد و مدیریت سود از طریق فعالیت‌های واقعی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۹(۴): ۶۳-۷۸.

فیروزیان‌نژاد، محمد؛ رمضان‌احمدی، محمد؛ جرجرزاده، علیرضا؛ و کعب‌عمیر، احمد (۱۳۹۸). استراتژی شرکت‌ها در انتخاب رویکردهای مدیریت سود: کاهش ریسک یا افزایش ارزش سهام. دانش حسابداری مالی، ۶(۳): ۱۸۹-۲۱۳.

قائمی، فاطمه؛ مرادی، زهرا؛ و علوی، غلامحسین (۱۳۹۹). تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر کنترل‌های داخلی و مدیریت سود. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۲(۴۶): ۲۵۹-۲۸۰.

کردستانی، غلامرضا، و خاتمی، زینب (۱۳۹۵). بررسی ارتباط بین کیفیت اطلاعات حسابداری و حسابداری محافظه‌کارانه با ریسک سقوط قسمت سهام. *دانش حسابداری مالی*، ۳(۲): ۱۰۹-۱۳۰.

کریمی، غلامرضا؛ ابراهیمی کردلر، علی؛ و رضائی‌هرندی، علی (۱۳۹۶). بررسی اثر راهبری شرکتی بر رابطه بین مدیریت سود و انگیزه‌های مالکانه. *دانش حسابداری مالی*، ۴(۳): ۲۱-۴۵.

کریمی‌پور سریزدی، سعید (۱۳۹۷). مروری بر بحران عدم کفایت سرمایه بانک‌ها و بررسی راهکارهای برون رفت از آن. *مجله حسابداری*، ۳۱۴، ۲۷-۲۹.

مرادزاده‌فرد، مهدی؛ علیپور درویش، زهرا؛ و نظری، همداد (۱۳۹۲). بررسی خطای پیش‌بینی سود مدیریت و محتوای اطلاعاتی ارقام تعهدی در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۲(۷): ۱۵-۲۸.

مرادی، مهدی؛ شایان‌نظر، سعید؛ و مرندی، زکیه (۱۳۹۷). بررسی مقایسه‌ای مدیریت سود و نقدشوندگی سهام بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران. *دانش سرمایه‌گذاری*، ۷(۲۷): ۱-۲۰.

ملازاده، محمد؛ لاری دشت‌بیاض، محمد؛ و ساعی، محمدجواد (۱۳۹۵). پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۸(۳۰): ۳۷-۵۹.

میرمطهری، سیداحمد (۱۳۸۶). آزمون رابطه میان رشد اقتصادی و ساختار مالی ایران. *پژوهشنامه اقتصادی*، ۷(۲۴): ۱۰۳-۱۱۶.

نادی‌قمی، ولی؛ حاجی‌زاده، بهاره؛ و گمار، عباس (۱۳۹۶). بررسی تأثیر اهرم مالی و نقدینگی بر مدیریت سود و سرمایه بانک‌های تجاری ایران. *مطالعات مالی و بانکداری اسلامی*، ۳(۷۰۶): ۱۳۱-۱۵۶.

نوری بروجردی، پیمان؛ سوری، داود؛ و اشرف‌گنجوئی، محمدعلی (۱۳۹۲). مدیریت سود، ریسک سهام و نوسانات درآمد در بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مطالعات کمی در مدیریت*، ۴(۳): ۱۶۵-۱۸۳.

نیک‌بخت، محمدرضا؛ قاسمی، علی؛ و ایمانی‌برندق، محمد (۱۳۹۹). تأثیر خطای پیش‌بینی سود مدیریت بر پایداری اجزای نقدی و تعهدی سود و ارزشیابی بیش از حد سهام. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۱۲(۴۶): ۱-۲۶.

References

- Abbas, A. (2018). Earnings Management in Banking Industry and Its Impact on the Firm Value. *Akrual: Jurnal Akuntansi*, 10(1): 69-84. doi: <http://dx.doi.org/10.26740/jaj.v10n1.p69-84>

- Arabsalehi, M., Bari, S., & Behshour, I. (2018). Gloval Financial Crisis and Earnings Management in Firms Listed in the Tehran Stock Exchange. *Financial Accounting and Auditing Research*, 9(36): 73-87. (in Persian)
- Asokan, A., Iftekhar, H., & Cornelia, M. (2006). The use of loan loss provisions for capital management, earnings management and signalling by Australian banks. *Bank of Finland Research Discussion Papers 23*, 49 p. ISBN 952-462-322-6, print; ISBN 952-462-323-4, online.
- Assadi, G., Nayebi, B. (2018). Accrual Quality Assessment Model in Banking Industry. *Journal of Investment Knowledge*, 7(28): 247-264. (in Persian)
- Azzali, S., Fornaciari, L., & Mazza, T. (2014). Earnings management in bank industry. *Economia Aziendale Online*, 5(2): 99-110.
- Badri, A., & Zamanzadeh, H. (2017). Analysis of the effects of banking system unbalanced on monetary variables and solutions to mitigate this. *Journal of Monetary and Banking Research*, 10(34): 621-656. (in Persian)
- Bahri Sales, J. (2017). The Relationship of Management Optimism and Earnings Smoothing between Banks Listed in Tehran Stock Exchange and OTC. *Journal of Investment Knowledge*, 6(22): 179-196. (in Persian)
- Banimahd, B., Arabi, M., Hassanpoor, Sh. (2016). *Empirical Research and Methodology in Accounting*. Tehran, Terme press. (in Persian)
- Ceccobelli, G., & Giosi, A. (2019). Earnings management practices in the banking industry: the role of bank regulation and supervision. *Corporate Governance: Search for the Advanced Practices*, 193-214. <https://doi.org/10.22495/cpr19p10>
- Cheng, Q., Warfield, T., & Ye, M. (2011). Equity incentives and earnings management: evidence from the banking industry. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 317-349.
- Cornett, M. M., McNutt, J. J., & Tehranian, H. (2009). Corporate governance and earnings management at large US bank holding companies. *Journal of Corporate Finance*, 15, 412-430.
- Curcio, D., & Hasan, I. (2015). Earnings and capital management and signaling: The use of loan-loss provisions by European banks. *The European Journal of Finance*, 21(1): 26-50. <https://doi.org/10.1080/1351847X.2012.762408>
- Dastranj, M., Zanjirchi, S., Mirfakhredini, S., & Zare-Ahmadabadi, H. (2019). Designing a Bank-Based Flexible Performance Evaluation System (Study: Bank Shahr). *Monetary and Banking Researches*, 12(41): 413-442. (in Persian)
- Davallou, M., Varahrami, V., & Sheydaeeian, M. (2018). Impact of Internal and Macroeconomic Factors on Liquidity of Banks listed in Tehran Stock Exchange and OTC. *Monetary and Banking Researches*, 11(37): 383-412. (in Persian)
- Ebadi, R., Hossin khani², G. (2019). Identification and ranking of freehold resources (free) in collecting non-regular claims of the banking system Using a multi-criteria decision making model. *Islamic Finance Research*

- Bi-quarterly Journal*, 8(2): 409-440. doi: 10.30497/ifr.2019.2324 (in Persian)
- Elnahass, M., Izzeldin, M., & Steele, G. (2018). Capital and Earnings Management: Evidence from Alternative Banking Business Models. *International Journal of Accounting*. <https://doi.org/10.1016/j.intacc.2018.02.002>
- Fakhari, H., adili, M. (2013). An Investigation of Relationship between Free Cash Flow and Real Earnings Management in Iranian listed Companies. *Accounting and Auditing Review*, 19(4): 63-78. doi: 10.22059/acctgrev.2020.73222
- Firouzian nezhad, M., ramezan ahmadi, M., jorjorzadeh, A., kaab omeir, A. (2019). Companies' Strategies towards the Selection of Earnings Management Approaches: Risk Reduction or Increased Stock Market Value. *Journal of Financial Accounting Knowledge*, 6(3): 189-213. doi: 10.30479/jfak.2019.10397.2453 (in Persian)
- Ghaemi, F., Moradi, Z., & Alavi, G. (2020). The Effect of Audit Committee Characteristics on Internal Controls and Earnings Management. *Financial Accounting and Auditing Research*, 12(46): 259-280. (in Persian)
- Ghaljaie, F., Naderifar, M., Goli, H. (2017). Snowball Sampling: A Purposeful Method of Sampling in Qualitative Research. *Strides in Development of Medical Education*, 14(3): 171-179. doi: 10.5812/sdme.67670
- González, J.S., Emma García-Meca, E. (2014). Does Corporate Governance Influence Earnings Management in Latin American Markets?. *Journal of Business Ethics*, 121 (3): 419-440.
- Greenwalt, M. B., & Sinkey. F. Jr. (1988). Bank loan-loss provisions and the income-smoothing hypothesis: An empirical analysis, 1976–1984. *Journal of Financial Services Research*, 1(4): 301-318. Retrieved from: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF00235201>
- Hafeznia, M. R (2001). *An Introduction to the Research in Humanities*, Fifth Edition, Samt Publisher. (in Persian)
- Hassanzadeh, Sh., & Mashayekhi, B. (2019). A Conceptual Model for the Reasons and Circumstance of Earnings Management in Iranian Banks. *Journal of Accounting and Auditing Review*, 26(3): 371-392. (in Persian)
- Hazera, A. (2005). Bank earnings management in emerging market economies: THE CASE OF MEXICO. *Advances in International Accounting*, 18, 73–95
- Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A Review of the Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting. *Accounting Horizons*, 13(4): 365–383.
- Hsieh, T.Y., Lu, S.T. & Tzeng, G.H. (2004). Fuzzy MCDM approach for planning and design tenders selection in public office buildings. *International journal of project management*, 22(7): 573-584.
- Karami, G., Ebrahimi Kordlar, A., Rezaei Harandi, A. (2017). The effect of corporate governance on relationship between equity incentives and

- earnings managemen. *Journal of Financial Accounting Knowledge*, 4(3): 21-45. (in Persian)
- Karimipoor, S. (2017). A Review of Banks' Capital Adequacy Crisis and Investigation of Exit Strategies. *Hesabdard Magazine*, 314, 27-29. (in Persian)
- Khamedi, S., kazemi, H. (2019). Impact of Institutional Environments on relation between Earnings Management and Capital Structure in Companies. *Journal of Financial Accounting Knowledge*, 5(4): 127-144. doi: 10.30479/jfak.2019.1572 (in Persian)
- Khosh-sima R, Shahiki-Tash M. (2013). The Impact of Credit, Operational and Liquidity Risks on the Efficiency of Banking System in Iran. *Planning and Budget Quarterly*. 17(4): 69-95. (in Persian)
- Kordestani, G., Khatami, Z. (2016). The Relationship quality of accounting information and accounting conservative with stock prices crash risk. *Journal of Financial Accounting Knowledge*, 3(2): 109-129. (in Persian)
- Kumari, P., & Pattanayak, J.K. (2015). Earnings management and firm performance: an insight into Indian commercial banks. *Journal of Scientific Research and Development*, 2(11): 76-84
- Leuz, C., Nanda, D., & Wysocki, P. D. (2003). Earnings management and investor protection: an international comparison. *Journal of Financial Economics*, 69, 505–527
- Lassoued, N., Attia, M.B.R, & Sassic, H. (2018). Earnings management in Islamic and conventional banks: Does ownership structure matter? Evidence from the mena region. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 30(C): 85-105 <https://doi.org/10.1016/j.intaccudtax.2017.12.003>
- Mir Motahari, S. (2007). The Test on the Relationship between Economic Growth and Iran's Financial Structure. *Economics Research*, 7(24): 103-116. (in Persian)
- Mohd Haniff, Z., & Tze Kiat, L. (2018). Earnings management in financial institutions: A comparative study of Islamic banks and conventional banks in emerging markets. *Pacific-Basin Finance Journal*, doi:10.1016/j.pacfin.2018.07.005
- Mollazadeh, M., Larri Dasht Bayaz, M., Saei, M.J. (2016). Impact of CEO financial expertise on earnings management. *Financial Accounting and Auditing Research*, 8(30): 37-60. (in Persian)
- Moradi, M., Shayan Nazar, S., Marandi, Z. (2018). The comparative study of earning management and liquidity of stocks between the listed firms of Tehran stock exchange and OTC of Iran. *Journal of Investment Knowledge*, 7(27): 1-20. (in Persian)
- Moradzade Fard, M., Alipour Darvish, Z., Nazari, H. (2014). Investigation of management earnings forecast errors and information content of accruals in companies listed in Tehran Stock Exchange. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, 2(7): 15-28. (in Persian)

- Mousavi, P., Yousefizenouz, R., Hasanpoor, A. (2015). Identifying Organizational Information Security Risks Using Fuzzy Delphi. *Journal of Information Technology Management*, 7(1): 163-184. doi: 10.22059/jitm.2015.53555
- Nadi Gomi, V., Hajizadeh, B., & Gomar, A. (2017). The Impact of Financial Leverage and Liquidity on earnings and Capital Management of Commercial Banks of Iran. *Quarterly Journal of Islamic Finance and Banking Studies*, 3(67): 131-156. (in Persian)
- Nikbakht, M., Ghasemi, A., & Imani Barandagh, M. (2020). The Impact of Management Earnings Forecast Error on Stability Profit Components of Cash and Accrual and Stock over Evaluation. *Financial Accounting and Auditing Researches*, 12(46): 1-26. (in Persian)
- Nouri-Boroujerdi, P., Souri, D., & Ashraf-Ganjooei, M. (2013). Earnings Management, Equity Risk and Income Volatility in Bank Stocks Listed on Tehran Stock Exchange. *Financial Accounting and Auditing Research*. 4(3): 165-183. (in Persian)
- Oosterbosch, R.V. (2015). *Earnings Management in the Banking Industry. The consequences of IFRS implementation on discretionary use of loan loss provisions*. Erasmus University, Rotterdam. <http://hdl.handle.net/2105/5611>.
- Osma, B.G., Araceli Mora, A., Porcuna, L. (2019), Prudential Supervisors Independence and Income Smoothing in European Banks. *Journal of Banking and Finance*, 102(C) <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2019.03.001>
- Ozili, P.K. (2015). Loan loss provisioning, income smoothing, signalling, capital management and pro cyclicity: Does IFRS matter? Empirical evidence from Nigeria. *Mediterranean Journal of Social Science*, 6(2): 224-232.
- Ozili P.K. (2018). Bank Loan Loss Provisions, Investor Protection and the Macroeconomy. *International Journal of Emerging Markets* (Forthcoming). DOI: 10.1108/IJoEM-12-2016-0327
- Ozili, P.K., & Thankom, A. (2018). Income smoothing among European systemic and non-systemic banks. *The British Accounting Review*. doi: 10.1016/j.bar.2018.03.001.
- Ozili P.K. (2019). Bank Income Smoothing, Institutions and Corruption. *Research in International Business and Finance*, 49(C), <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2019.02.009>
- Rezazadeh, H., Pakmaram, A., Bahri Sales, J., Abdi, R. (2020). The Effect of Management Optimism and Pessimism on Earnings Management. *Journal of Financial Accounting Knowledge*, 7(1): 157-180. doi: 10.30479/jfak.2020.11758.2560 (in Persian)
- Safarzadeh, M.H., & Jafarimanesh, I. (2019). The Role of Iranian Banks' Loan Loss Provision Quality in Dealing with Banking System Crisis. *Journal of Accounting and Auditing Review*, 26(3): 435-455. (in Persian)

- Saqafi, A., Damghanyan, J., Sayyah, S., Khozuei, H. (2017). Comprehensive Model of Credit Risk Management in the Banking System of Iran. *Journal of Investment Knowledge*, 6(24): 55-82. (in Persian)
- Seçme, N. Y., Bayraktaroglu, A., & Kahraman, C. (2009). Fuzzy performance evaluation in Turkish banking sector using analytic hierarchy process and TOPSIS. *Expert systems with applications*, 36(9): 11699-11709.
- Smith, C. W., & Warner, J. B. (1979). On financial contracting: An analysis of bond covenants. *Journal of Financial Economics*, 7(2): 117-161.
- Solgi, M. (2018). Corporate Governance and Risk Management: Evidence from Iranian Banks. *Journal of Monetary and Banking Research*, 11(37): 467-500. (in Persian)
- Strobl, G. (2009), *Earnings Manipulation and the Cost of Capital*. University of North Carolina at Chapel Hill.
- Tabaezade Fesharaki, H., MohammadPour Zarandi, M., Minouei, M. (2018). The Effects of Corporate Governance on financial soundness of Iran commercial banks. *Management Accounting*, 11(38): 109-126. (in Persian)
- Tagi Nataj, G., Bahri Sales, J., Ghaderi, G. (2018). The Impact of Corporate Governance Quality on the Financial Performance of Banks with Emphasis on the Moderating Role of Disclosure Quality. *Quarterly Journal of Islamic Finance and Banking Studies*, 4(8): 127-151. (in Persian)
- Taleghani, M., Shahroudi, K., & Sanei, F. Comparison between AHP and FAHP in buyer preferences ranking (Case study: house hold industry). *Journal of Operational Research and Its Applications*, 2012; 9(1). (in Persian)
- Warfield, T.D., & Linsmeier, T.J. (1992). Tax Planning, Earnings Management, and the Differential Information Content of Bank Earnings Components. *The Accounting Review*, 67 (3): 546-562.
- Watts, R., & Zimmerman, J. (1986). *Positive Accounting Theory*. Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Xi Liy, x. (2015). Accounting Conservation and the Cost of Capital: International Analysis. *Journal of Business Finance & Accounting*, 42, 555-582.
- Wu, Y.C., Ting, I.W.K., Luc, W.M., Nourani, M., & Kweh, Q.L. (2016). The impact of earnings management on the performance of ASEAN banks. *Economic Modelling*, 53, 156-165.